

CHEMISCH WEEKBLAD

ORGAAN VAN DE NEDERLANDSE CHEMISCHE VERENIGING

INHOUD

	Blz.		Blz.
Verhandelingen, Overzichten, Verslagen	217	Allerlei nieuws op chemisch en aanverwant gebied	229
Verslag, tevens notulen, der Huishoudelijke Algemene Vergadering van de Nederlandse Chemische Vereniging op Vrijdag 17 December 1948 te Amsterdam.		Personalialia	230
Prof. Dr. R. Hooykaas en Dr. A. J. Staverman, Rapport over het bezoek van Prof. Dr. R. Hooykaas en Dr. A. Staverman aan de „Tagung“ van de Gesellschaft Deutscher Chemiker in der Britischen Zone.		Verenigingsnieuws	230
Veiligheid in laboratorium en bedrijf	227	Mededelingen van het Secretariaat. — Secties. — Chemische Kringen.	
Dr. W. P. Jorissen, Beveiliging tegen gevaar voor brand II.		Mededelingen van verwante verenigingen	231
Boekbesprekingen	227	Wij ontvingen.	232
Ontvangen boeken	229	Aangeboden betrekkingen.	232
		Agenda van Vergaderingen	232

Verhandelingen, Overzichten, Verslagen

Verslag, tevens notulen, der Huishoudelijke Algemene Vergadering van de Nederlandse Chemische Vereniging (061.3)

op Vrijdag 17 December 1948 te Amsterdam

De voorzitter, Prof. Dr. Ir. J. Coops, opent om 14h40 de vergadering en stelt terstond de orde:

2. *Verslag, tevens Notulen, van de huishoudelijke algemene vergadering van 16 Juli 1948.*

Deze worden na een opmerking van Dr. J. M. van der Zanden, dat hij in deze notulen de door hem aangehaalde woorden uit Spreuken 17, vers 28 heeft gemist, in de vorm, waarin zij in het Chemisch Weekblad 44, 559 (1948) zijn gepubliceerd, goedgekeurd.

3. *Mededelingen.*

De voorzitter doet de volgende mededelingen:

a) In 1948 verloor de Ned. Chemische Vereniging de volgende leden door de dood:

Dr. Pieter Adrianus Boorsma.

Ir. F. Liebert.

Ir. N. J. Dekker.

Ir. A. Bijl.

Dr. I. J. Rinkes.

J. Schomacher.

Drs. B. C. J. van der Meer.

Dr. A. I. den Hollander.

Dr. G. Poppe (geass. lid, lid van de Vlaamse Chem. Vereniging).

Ir. H. A. D. Toen.

Prof. Dr. A. Smits.

Prof. Dr. O. de Vries.

Dr. A. W. K. de Jong.

De voorlezing dezer namen wordt door de vergadering staande en in diepe stilte aangehoord.

b) Het aantal nieuwe leden, dat in 1948 tot de vereniging toetrad, bedroeg 240. Het aantal, dat door

overlijden of bedanken moet worden afgevoerd, bedraagt 58. Het aantal candidaat-leden, dat zich tot heden voor 1949 heeft aangemeld, bedraagt 110.

Dit alles in aanmerking nemende, kan worden verwacht, dat 1949 met ongeveer 2736 leden zal worden ingegaan.

Het aantal donateurs bedraagt momenteel 73.

c) Het aantal leden, dat in 1948 een gereduceerde contributie betaalde op grond van het feit, dat hun inkomen beneden de daarvoor gestelde grens bleef, bedroeg 34, als volgt verdeeld:

5 ongehuwden	f 5,—
7 „	„ 10,—
6 gehuwden	„ 5,—
16 „	„ 10,—

d) Het Chemisch Weekblad is ook dit jaar regelmatig verschenen. De gemiddelde omvang per nummer bleef iets beneden die van 1947. Dit werd veroorzaakt door het feit, dat het gebrek aan copie, waarover het vorige jaar hier een klacht werd geuit wat de rubriek „Uit wetenschap en techniek“ betreft, in 1948 zich ook kenbaar maakte in de rubriek „Verhandelingen, Overzichten, Verslagen“.

Het nieuwe uiterlijk van het blad werd algemeen een verbetering geacht, hoewel ook critiek niet achterwege bleef en verdere verbetering mogelijk blijft.

De inhoud van het blad blijft echter te allen tijde het voornaamste, waarom hier nog eens een extra beroep wordt gedaan op alle leden der Vereniging hun volle medewerking aan het blad te verlenen. Dit beroep geldt vooral hen, die voordrachten houden, waarvan het gewenst is, dat de tekst ook onder ogen

komt van de leden, die het voorrecht misten de voordrachten bij te wonen.

e) Ook het Recueil is in 1948 in het voorgeschreven aantal nummers verschenen, zij het dat het nog niet gelukte de nummers op de daartoe aangewezen tijd te verzenden.

In de eerste helft van het jaar bleef de toevloed van copie, waarover hier ter plaatse het vorige jaar werd geklaagd, beneden de maat. Hierin is echter in het tweede half jaar een aanmerkelijke verbetering ingetreden.

f) Wat de Chemische Jaarboekjes betreft kan vermeld worden, dat de gebruikelijke nieuwe druk van deel I A, Personalialia etc., ook dit jaar verscheen.

De bewerking van deel II, Tabellenlijst, is in gang. Het is nog niet gelukt om op een geschikte en niet te dure montuur voor dit boek als losbladig zakboekje beslag te leggen.

Wat deel III A, Tijdschriftenlijst, betreft, de besprekingen om tot een nieuwe bewerking van dit deeltje te komen hebben in zoverre voortgang gemaakt, dat deze zich nu niet alleen meer beperken tot het Nederlands Instituut voor Documentatie en Registratuur, maar hierbij ook de Koninklijke Bibliotheek met haar Centrale Catalogus van Periodieken, de Bibliotheek der T.H. met haar Centrale Technische Catalogus en het Bestuur van de Sectie voor Speciale Bibliotheken van de Nederlandse Verenigingen van Bibliothecarissen betrokken zijn. Gehoopt wordt, dat deze besprekingen zullen leiden tot een algehele samenwerking met als doel het verkrijgen van een goede en zo volledig mogelijke lijst van natuurwetenschappelijke periodieken, aanwezig in Nederlandse bibliotheken, waaruit een nieuwe herziene Tijdschriftenlijst, bestemd om als Chemisch Jaarboekje, deel III A, door ons te worden uitgegeven, kan worden getrokken.

De herbewerking van Chemisch Jaarboekje, deel III B, Boekenlijst, moet nog onder het oog worden gezien.

g) In de eerste helft van dit jaar ontving de voorzitter bezoek van Dr. Fraser, een lid van de Britse Culturele Missie in Duitsland, die mededeelde, dat de Gesellschaft Deutscher Chemiker in der Britischen Zone van 1—4 September in Hannover een „Tagung” zou houden. Dr. Fraser drong er op aan, dat ook enkele Nederlandse chemici aan deze „Tagung” zouden deelnemen, waardoor een eerste begin van opnieuw opnemen van het contact met de Duitse chemici zou kunnen worden ingeleid. Het was niet de bedoeling nu al een officiële vertegenwoordiging af te vaardigen, doch meer een paar waarnemers te zenden, die hun ogen en oren de kost zouden kunnen geven en indrukken opdoen, die, kortom, het terrein zouden kunnen verkennen.

Aan Dr. Fraser werd toegezegd, dat wij een en ander zouden overwegen. Enige tijd daarna ontvingen wij een schrijven van de Gesellschaft Deutscher Chemiker in der Britischen Zone, waarin ons verzocht werd, niettegenstaande men begreep, dat er van een officiële vertegenwoordiging nog geen sprake kon zijn, het plaats vinden der „Tagung” aan onze leden bekend te maken. Het zou zeer op prijs worden gesteld, indien enkele Nederlandse chemici aan de „Tagung” zouden deelnemen.

Na overleg in het Algemeen Bestuur is daarop be-

sloten een tweetal leden der Vereniging uit te nodigen als waarnemers aan de „Tagung” deel te nemen. Dr. Fraser had indertijd toegezegd, dat door de Engelsen voor vervoer en verblijf zou worden zorg gedragen. Bij dit besluit gold zeer sterk de overweging, dat een botte afwijzing van enig contact in verband met de zich steeds meer toespitsende spanningen tussen Oost en West geen juist beleid zou zijn. Prof. Dr. R. Hooykaas en Dr. A. J. Staverman verklaarden zich bereid als waarnemers de „Tagung” bij te wonen. Beide heren zijn daarbij de gasten geweest der Engelse missie en hebben de gelegenheid gehad met verschillende leden der Gesellschaft te spreken.

Na terugkomst is door hen een rapport¹⁾ uitgebracht, waarin zij tot de conclusie komen, dat het contact tussen de Nederlandse en Duitse verenigingen voorlopig nog geruime tijd niet anders dan streng zakelijk zal kunnen zijn. De Duitse geest is nog dezelfde als die van voor de oorlog.

h) De volgende symposia werden in 1948, hetzij door de Vereniging zelve, hetzij door de Secties, al dan niet in samenwerking met anderen, gehouden.

13—14 Februari. Fysische onderzoeksmethodes, toegepast op organisch-chemische problemen (Sectie voor organische chemie, tweede symposium over dit onderwerp).

14 Februari. Aspecten van het virusprobleem (Sectie voor biochemie).

8 Mei. Antibiotica (Sectie voor biochemie).

11—12 Mei. Chemie in de electrotechniek (Sectie voor chemische technologie en bedrijfschemie, Sectie voor fysische en kolloïdchemie, Eindhovense Chemische Kring).

3 November. Grepen uit het onderzoek van grote moleculen (Ned. Chemische Vereniging. Symposium voor leraren).

19—20 November. Chemische aspecten der macromoleculaire chemie (Sectie voor organische chemie).

3 December. Drogen, in het bijzonder het drogen van vaste stoffen door verdamping (Sectie voor chemische technologie en bedrijfschemie, Afdeling voor chemische techniek van het Kon. Instituut van Ingenieurs).

11 December. Keuze en gebruik van fotografisch materiaal voor verschillende toepassingen (Sectie voor fotografie en fotochemie).

Ten slotte moge gewezen worden op het op 1 t/m 3 Juni onder de auspiciën der Ned. Chem. Vereniging gehouden internationale congres over analytische chemie en op het internationale rheologische congres, dat op 20 t/m 24 September werd gehouden en in welks congresbestuur de Sectie voor fysische- en kolloïdchemie mede namens onze Vereniging was vertegenwoordigd.

i) Over de *vacantiecurssussen* kan ditmaal een optimistischer geluid te horen worden gegeven dan verleden jaar. De drie door de Commissie voor Vacantiecurssussen georganiseerde cursussen konden doorgang vinden. Daarentegen moest de vacatiecursus, aangekondigd door de Commissie voor de vacantieleergang voor leraren, afgezegd worden wegens gebrek aan belangstelling. Dit gevoegd bij

¹⁾ Zie blz. 224 van dit blad.

het feit, dat ook het symposium, speciaal voor leraren, in de herfstvacantie gehouden, slechts een uiterst geringe opkomst aanschouwde, doet bij de Commissie en het Algemeen Bestuur de vraag opkomen, of het resultaat wel het werk en de moeite, die bedoelde Commissie zich geeft, loont.

Naar aanleiding van de mededeling over de in Hannover gehouden „Tagung” spreekt Dr. J. Hoekstra twijfel uit of alle leden onzer Vereniging op dezelfde wijze als hier blijkt, over een hernieuwd contact met de Duitse chemici denken en ook zakelijk gezien de hier genoemde houding als de beste beschouwen. De uitspraak, dat de Duitse geest nog dezelfde is als die van voor de oorlog is zijns inziens te algemeen en te sterk. Er zijn tal van Duitsers, van wie dat niet gezegd kan worden en spreker acht het, wat deze betreft, jammer dat hier een zo positieve uitspraak is gedaan.

Aangezien niemand verder het woord verlangt naar aanleiding der mededelingen, wordt punt 4 der agenda aan de orde gesteld.

4. Voorstel tot wijziging der Statuten, van het Huishoudelijk Reglement en van de Reglementen van een aantal Commissies.

Na gewezen te hebben op de uitvoerige toelichting bij dit punt der agenda, die in het Chemisch Weekblad van 27 November op blz. 697 e.v. is gegeven, en na hieruit nog eens de aanleiding tot deze Statuten en Reglementswijzigingen te hebben gereleveerd, stelt de voorzitter in de eerste plaats de voorstellen tot wijziging der Statuten aan de orde. Deze betreffen een wijziging van art. 7, waarvan de slotzin, luidende „Donateurs kunnen tevens lid der Vereniging zijn” voorgesteld wordt te wijzigen in „Leden der Vereniging kunnen tevens donateur zijn” en het schrappen in art. 13 van de woorden „in de Algemene Vergadering”. Voorts is voorgesteld de invoering van een nieuw hoofdstuk VIIa, getiteld „Van het referendum” en bestaande uit een enkel artikel 20a, luidende:

„De verkiezing van bestuurders van organen van de Vereniging kan plaats vinden bij referendum, terwijl besluiten van de Algemene Vergadering onderworpen kunnen worden aan een referendum.

Het Huishoudelijk Reglement regelt de gevallen waarin en de wijze waarop een referendum zal plaats vinden.”

De voorstellen worden zonder discussie met algemene stemmen goedgekeurd.

De voorzitter verzoekt vervolgens aan de Algemene Vergadering voorzitter en secretaris te machtigen eventuele kleine redactiewijzigingen van niet-principiële aard, welke eventueel uit overleg met het Ministerie van Justitie bij de aanvraag der Koninklijke goedkeuring mochten voortvloeien, aan te brengen en alle stukken, vereist voor de verkrijging der Koninklijke goedkeuring der gewijzigde Statuten, te tekenen.

Deze machtiging wordt door de Algemene Vergadering met algemene stemmen verleend.

Vervolgens stelt de voorzitter de voorstellen tot wijziging van het Huishoudelijk Reglement hoofdstuksgewijs aan de orde.

Hoofdstuk I, Van de leden en donateurs, omvatende de art. 1 t/m 6, blijft ongewijzigd en wordt aldus goedgekeurd.

Bij hoofdstuk II, Van het Algemeen Bestuur, omvatende de artikelen 7 t/m 24, zijn wijzigingen voorgesteld in de artikelen 7, 8, 23 en 24.

Ir. E. Schotte vraagt in verband met art. 7 of er geen mogelijkheid is weer iemand uit de Vereniging voor de Ned. Chem. Industrie op te nemen.

De voorzitter wijst er op, dat deze vereniging niet meer bestaat; overigens wordt er steeds voor gezorgd, dat er in het Algemeen Bestuur leden zijn, die in de chemische industrie werkzaam zijn.

Hoofdstuk II wordt niet de in de bovengenoemde artikelen voorgestelde wijzigingen zonder verdere discussie goedgekeurd.

Voor de wijzigingen in Hoofdstuk III, Van de vergaderingen, verwijst de voorzitter naar de toelichting bij dit punt op blz. 698 van het Chemisch Weekblad.

Drs. W. Roelofs is van mening, dat de wijze van stemming als voorgesteld is in art. 29, niet tot een juiste uitslag zal leiden. Deze kwestie is te ingewikkeld om hier te bespreken. Hij heeft dit gedaan in een aan het Algemeen Bestuur gericht schrijven, doch is tot de conclusie gekomen, dat ook daarin de kwestie niet is opgelost, waarom hij voor de vergadering de voorzitter verzocht heeft deze brief niet aan de orde te stellen. Spreker zou gaarne zien, dat enige leden, die daarvoor interesse hebben, met hem deze zaak zouden bestuderen.

Wat art. 30 betreft, meent Drs. Roelofs, dat dit niet geheel duidelijk is. Hij heeft hieruit de indruk, dat een referendum alleen mogelijk is, wanneer de leden iets voorstellen en aannemen, waartegen het Algemeen Bestuur is gekant.

De voorzitter antwoordt hierop, wat art. 30 betreft, dat z.i. de redactie van dit artikel alle besluiten der algemene vergadering omvat, zowel besluiten om iets te doen als om iets niet te doen. Elke beslissing van de algemene vergadering, die niet in overeenstemming geacht wordt met de mening van de meerderheid der leden van de Ned. Chem. Vereniging, kan aan een referendum worden onderworpen.

Wat art. 29 betreft ziet spreker t.z.t. een nader voorstel van Drs. Roelofs tegemoet.

Drs. Roelofs zou gaarne zien, dat in de notulen werd opgenomen, dat het in artikel 30 bedoelde besluit positief of negatief kan zijn, dat dus zowel het doen als het voorkomen van een handeling onder dit artikel valt.

Hoofdstuk III wordt vervolgens met de voorgestelde wijzigingen, schrappingen en toevoegingen zonder verdere discussie met algemene stemmen goedgekeurd.

Hoofdstuk IV, Van de verkiezingen, is een nieuw in te voegen hoofdstuk, waardoor het bestaande hoofdstuk IV, Van de Commissies, Hoofdstuk V wordt.

Het nieuwe hoofdstuk IV omvat 2 artikelen, nl. 32 en 33, voor de tekst en de toelichting waarvan de voorzitter naar blz. 698 van het Chemisch Weekblad verwijst.

Drs. Roelofs deelde mede, dat hij tegen de wijze van vaststelling van de uitslag der stemmingen als bepaald in art. 32 nog grotere bezwaren heeft dan die bij art. 29 door hem genoemd.

Nadat op een vraag van Dr. van der Zanden, waarom niet de leden van de Redactiecommissie van het Recueil en wel die van het Chemisch Weekblad bij referendum worden benoemd, de voorzitter geant-

woord heeft, dat de Redactiecommissie van het Recueil uit bepaalde experts bestaat, die automatisch voor die functie in aanmerking komen, en de *Secretaris* hieraan heeft toegevoegd, dat alleen die Commissies zijn genomen, waarvan ook nu reeds bepaalde functionarissen als zodanig door de Algemene Vergadering moeten worden benoemd, wordt Hoofdstuk IV met algemene stemmen aangenomen.

- Hoofdstuk V, Van de Commissies.
„ VI, Van de publicaties der Vereniging.
„ VII, Van de Afdelingen.
„ VIII, Van de groepen, een nieuw ingevoegd hoofdstuk, omvattende de art. 42 t/m 45.

De voorstellen, deze 4 hoofdstukken betreffende, als vermeld op blz. 698 en 699 van het Chemisch Weekblad, worden zonder discussie met algemene stemmen aangenomen.

Hoofdstuk IX, Van de Secties (het oude Hoofdstuk VIII), geeft Dr. *van der Zanden* aanleiding op te merken, dat in de toelichting bij art. 51 blz. 699 van het Chemisch Weekblad z.i. de kwestie, waar het hier om gaat, anders is voorgezet dan zij in werkelijkheid is. In de Ned. Chem. Vereniging leeft geen wens om censuur op de leden uit te oefenen. Spreker heeft het idee, dat de Vereniging hierbij onder het juk van het Instituut doorgaat.

De *voorzitter* ontkent dit ten sterkste. Hiervan is in het geheel geen sprake. Beide verenigingen stonden voor dezelfde moeilijkheid; de twee secretarissen zijn daarop in gezamenlijk overleg tot deze oplossing gekomen.

Dr. *van der Zanden* blijft een en ander onbevredigend vinden.

Ir. *Schotte* herinnert er aan, dat bij de bespreking van deze kwestie in de algemene Vergadering in Juli in Hilversum de geest der vergadering na het daar door Prof. Kruyt gesprokene niet was om tot wering van bepaalde leden bij gecombineerde vergaderingen over te gaan. Spreker is persoonlijk bij deze zaak betrokken en acht het nodig mede te delen, dat door het Bestuur tot hem een schrijven is gericht, waarin werd medegedeeld, dat „in principe” met het Kon. Instituut was overeengekomen, dat personen, die in een der beide verenigingen om minder eervolle redenen waren geroyeerd (gedebalotteerd) geen toegang zouden hebben tot de gecombineerde vergaderingen. In de laatste alinea stond, dat dit hem werd medegedeeld om hem „moeilijkheden te besparen”. Aangezien spreker verhinderd was de in het schrijven bedoelde vergadering van de Sectie voor Chemische Technologie en Bedrijfschemie met de Afdeling voor Chemische Techniek van het Kon. Instituut van Ingenieurs bij te wonen, heeft hij een protestschrijven aan het Bestuur gezonden, waarin hij o.a. de mededeling deed, dat hij niet meer behoorde tot degenen, die geen lid van het Kon. Instituut van Ingenieurs konden zijn en de vraag stelde, hoe men hem had willen beletten de bewuste vergadering bij te wonen. Op dit schrijven heeft spreker geen antwoord gekregen en hij protesteert tegen de wijze van optreden van het Bestuur.

Wanneer de *voorzitter* de vraag stelt of Ir. *Schotte* hier dus optreedt in een zaak, die hemzelf niet betreft, antwoordt deze, dat hij protesteert tegen het feit, dat

het Algemeen Bestuur een besluit heeft genomen over een kwestie, die men toegezegd had aan de Algemene Vergadering voor te leggen. Hij acht het onjuist, dat het Bestuur hierop vooruitgelopen is. Dit was in strijd met het besluit van de vergadering in Hilversum.

De *voorzitter* protesteert hiertegen. Op de vergadering in Hilversum kwam tot uiting, dat de regeling in de eerste plaats zou gelden voor wegens wanbetaling geroyeerden, dat de hiernaast komende gevallen nader bekeken zouden worden en het resultaat hiervan aan de algemene vergadering zou worden voorgelegd, hetgeen dan ook nu geschiedt.

Ir. *Schotte* meent, dat men alvorens hem zulk een brief te zenden bij het Kon. Instituut had moeten informeren.

De *secretaris* deelt mede, dat dit telefonisch is geschied en dat het antwoord was, dat de positie van Ir. *Schotte* ten opzichte van het Instituut nog dezelfde was als voorheen.

Ir. *Schotte* verwondert zich hierover, aangezien hij een brief, gedateerd 27 September, van het Kon. Instituut ontving, dat er te zijnen opzichte geen bezwaren meer waren. Overigens zou het weinig moeite gekost hebben hem langs andere weg een waarschuwing voor hetgeen men van plan was te hebben doen toekomen.

De *voorzitter* constateert, dat Ir. *Schotte* zich dus er over beklaagt, dat de wijze van behandeling weinig elegant is geweest.

Dr. *van der Zanden* zal gaarne zien, dat door stemming werd uitgemaakt of het advies van de Raad van Overleg om geen uitsluitende bepaling op te nemen al dan niet zal worden opgevolgd.

Op verzoek van Dr. *Verwey* geeft de *secretaris* dan nog eens een korte uiteenzetting van de kwestie, overeenkomende met hetgeen hierover in de toelichting op de agenda is gezegd.

Dr. *C. Groeneveld* vraagt hoe men een lid, wie de toegang tot de gecombineerde vergadering van de Vereniging en het Kon. Instituut is ontzegd, wil beletten daaraan toch deel te nemen.

Zowel *voorzitter* als *secretaris* verklaren, dat men dat niet zou willen beletten. Men zou dit aan het gevoel van de betrokkene over willen laten.

Na nog enige verdere discussie vraagt Ir. *Schotte* of het geen aanbeveling zou verdienen door een referendum uit te doen maken of het geen tijd wordt over de aan de orde zijnde kwesties eens anders te gaan denken.

De *voorzitter* meent, dat ook deze dingen met de tijd slijten.

Dr. *Hoekstra* vreest, dat, wanneer het voorstel van het Bestuur om de Secties in staat te stellen bepalingen in haar reglement op te nemen, waarbij bepaalde leden van vergaderingen kunnen worden uitgesloten, wordt aangenomen, de deur wordt opengezet voor eventueel zeer ongewenste maatregelen. Een sectie zou bijvoorbeeld de toegang tot haar vergaderingen kunnen beperken tot de speciaal deskundigen op haar gebied. Hij meent, dat dergelijke neigingen wel aanwezig zijn. Hij is het er mede eens, dat een geroyeerd lid geen toegang moet hebben tot de gecombineerde vergaderingen, acht het echter beter dit dan in het reglement der Vereniging juist omschreven vast te leggen.

Prof. Dr. *J. J. Hermans* ondersteunt dit voorstel, dat door de *voorzitter* wordt overgenomen. De *voorzitter*

verzoekt dan, in geval het voorstel tot opneming van een bepaling, waarbij de toegang tot gecombineerde vergaderingen aan door de mede-organiserende vereniging geroyeerde leden wordt ontzegd, wordt aangenomen, machtiging voor het Bestuur het onder het Hoofdstuk „Secties” in te voegen artikel te redigeren. De vergadering heeft hiertegen geen bezwaar. Hierna wordt tot stemming overgegaan.

Het voorstel van de Raad van Overleg verkrijgt 11 stemmen, dat van het Algemeen Bestuur 32.

Hoofdstuk X, Van de Raad van Overleg, en Hoofdstuk XI, Algemene bepalingen, worden vervolgens met de daarin voorgestelde wijzigingen zonder discussie met algemene stemmen goedgekeurd.

Aan de orde komen nu de reglementen der verschillende commissies.

a. *Reglement van de Redactiecommissie van het Chemisch Weekblad.*

Dit wordt zonder discussie met de voorgestelde wijzigingen met algemene stemmen goedgekeurd.

b. *Reglement van de Redactiecommissie van het Recueil.*

Prof. *Hermans* vraagt naar aanleiding van de bepaling in art. 10, dat de vertaling der in het Nederlands ingezonden artikelen geschiedt in de taal, die door de inzender wordt gewenst, d.w.z. in een der drie genoemde, of het wel gewenst is dit zo gemakkelijk te maken. Meestal zijn de vertalingen niet zo goed geslaagd. De direct in de vreemde taal geschreven stukken zijn steeds beter.

De voorzitter meent, dat dit voor vele schrijvers niet zo gemakkelijk is. Het kost vele schrijvers veel tijd, terwijl zij meestal reeds zeer bezet zijn. Hij vreest, dat een bepaling, dat de stukken in de vreemde taal moeten worden ingezonden, de toevloed van copie zou remmen en hij acht het beter de vertaler op de in de Nederlandse taal geschreven stukken los te laten dan de corrector op in een vreemde taal slecht geschreven stukken.

Prof. *Hermans* heeft de ervaring, dat de wetenschappelijke inhoud onder de vertaling lijdt.

Besloten wordt de zaak te laten zoals zij is.

Dr. *D. W. van Krevelen* vraagt of de woorden „zo mogelijk” in art. 9 moeten worden gehandhaafd.

De secretaris zet dan uiteen, dat het door tal van factoren telkens weer onmogelijk blijkt zich aan de verschijningsdatum van de vijftiende der maand te houden. Het is daarom beter enige vrijheid te houden. Steeds wordt er naar gestreefd de aflevering op de vijftiende der maand te doen verschijnen, tot nog toe echter met weinig succes.

Hierna wordt het Reglement met de voorgestelde wijzigingen met algemene stemmen aangenomen.

c. *Reglement der Bibliotheekcommissie.*

Nadat op een vraag van Dr. *C. Groeneveld*, waarom voorgesteld wordt art. 6, bepalende dat jaarlijks een begroting moet worden ingediend en verantwoording door de Commissie moet worden overgelegd, te laten vervallen, — deze zaken zijn toch hoogst normaal — door de voorzitter geantwoord is, dat in alle jaren sedert de commissie heeft bestaan een en ander nooit nodig is geweest, wordt het voorstel aangenomen.

d. *Reglement van de Commissie tot herziening van het Tarief voor Chemische Arbeid.*

e. *Reglement van de Centrale Commissie voor het Analystexamen.*

f. *Reglement van de Historische Commissie.*

De voorgestelde wijzigingen in deze drie reglementen worden zonder discussie met algemene stemmen aangenomen.

5. *Voorziening in de vacatures, die op 1 Januari 1949 in het Algemeen Bestuur en in de verschillende commissies ontstaan.*

Prof. *van Nieuwenburg*, opmerkende, dat het de laatste 15 à 20 jaar usance was, dat een der oudvoorzitters ter vergadering voorstelde de no. 1 geplaatsten met uitzondering van de kandidaten voor het Algemeen Bestuur bij acclamatie te benoemen, verzoekt de voorzitter aan de vergadering de vraag voor te leggen of men, nu er besloten is bepaalde commissieleden bij referendum te benoemen, ditmaal er nog mede accoord gaat de benoeming bij acclamatie te doen geschieden. Indien de vergadering hierop bevestigend antwoordt, wil hij voorstellen ook nu deze usance te volgen.

Na enige discussie gaat de vergadering accoord de no. 1 geplaatsten, die bij de nieuwe regeling niet onder het referendum vallen, bij acclamatie te benoemen. Aldus geschiedt.

Voor drie vacatures in het Algemeen Bestuur en de aanwijzing van een 9e bestuurslid overeenkomstig de juist aangenomen reglementswijziging, waarvoor ter benoeming worden voorgedragen: 1. Dr. G. Berkhoff 2. Dr. H. A. Boekenogen, en een vacature in de Centrale Commissie voor het Analystexamen wordt vervolgens een schriftelijke stemming gehouden. Als stemopnemers fungeren Dr. W. Meyer en Prof. Dr. H. J. Backer.

De uitslag der stemming was als volgt:

a) Algemeen Bestuur.

Vac. Dr. H. L. Bredée: Dr. E. J. W. Verwey 34 stemmen (gekozen), Prof. Dr. J. Th. G. Overbeek 9 stemmen.

Vac. Dr. H. R. Bruins: Mej. Dr. J. G. Modderman 36 stemmen (gekozen), Ir. P. Schut 7 stemmen.

Vac. Dr. W. Meyer: Dr. W. Meyer 42 stemmen (gekozen).

9e Bestuurslid: Dr. G. Berkhoff 33 stemmen (gekozen), Dr. H. A. Boekenogen 9 stemmen.

b) Centrale Commissie voor het Analystexamen.

Vac. Dr. J. Rinse: Dr. Ir. A. Slooff 20 stemmen (gekozen), Dr. J. H. van der Griendt 2 stemmen.

De voorzitter spreekt dan een woord van afscheid tot de heren Bredée en Bruins en dankt hen voor de trouwe en toegewijde medewerking. Dr. Meyer wenst hij een voorspoedige volgende zittingsperiode toe, waarna hij de nieuw benoemde bestuursleden welkom heet. Na een hartelijk woord van dank aan alle aftredende leden van commissies en een even hartelijk woord van welkom tot degenen, die de open plaatsen zullen innemen, wordt met de verdere behandeling der agenda voortgegaan.

6. *Voorstel tot instelling van een Commissie ter bevordering van het wetenschappelijk-chemische onderzoek door jonge Nederlandse chemici.*

De voorzitter deelt mede, dat een brief over dit voorstel is ingekomen van Dr. A. J. Staverman. Deze brief, door spreker voorgelezen, luidt als volgt:

Volgens Uw wens deel ik U de bezwaren mede, die ik op de aanstaande Algemene Vergadering naar voren zal brengen tegen Uw voorstellen inzake de besteding der gelden afkomstig van het kapitaal der Vereniging.

Mijn bezwaar tegen Uw voorstel is tweeledig:

1. Het bedrag is veel te klein in verhouding tot de ontworpen organisatie en ook te klein voor het beoogde doel.
2. Het is een verkeerde politiek om juist nu, nu er op vele plaatsen gebrek aan goede krachten is voor het verrichten van urgent researchwerk, een voorstel te doen, waarbij nog meer chemici worden gebonden.

ad 1. merk ik op, dat een bedrag, zoals genoemd in de laatste vergadering van f 3000.— of zelfs f 1500.— zo klein is vergeleken bij de grote bedragen, die nodig zijn voor researchwerk, dat het effect van een dergelijk bedrag futiel zal zijn.

Daarbij is voor de besteding van dit bedragje een commissie geprojecteerd, die, wanneer elk harer leden slechts twee dagen in een jaar aan dit werk besteedt, de gemeenschap jaarlijks op ruim f 1000.— komt te staan aan tijd die de leden aan nuttiger werk moeten onttrekken.

ad 2. merk ik op, dat het voorstel helemaal niet in een behoefte van dit moment voorziet, integendeel, men kan de voorgestelde besteding der gelden vergelijken met het hamsteren van artikelen die schaars zijn.

Om niet alleen negatief te zijn, maar geheel los van mijn overtuiging, dat Uw voorstel onaanvaardbaar is, noem ik de volgende objecten, waarvan de bevordering wel in een behoefte voorziet en waartoe f 3000.— per jaar wel een merkbare bijdrage kan leveren.

1. Een congressfonds voor het verlenen van financiële steun bij de organisatie van wetenschappelijke congressen. Het blijkt nl., dat door het slecht organiseren als gevolg van onvoldoende ruggesteun, de efficiëntie van congressen buitengewoon kan verminderen.
2. Een reisfonds om jonge chemici in de gelegenheid te stellen buitenlandse en eventueel ook binnenlandse congressen te volgen.

Op een vraag van Prof. Hooykaas deelt de voorzitter mede, dat het beschikbare bedrag omstreeks f 3000.— zal bedragen. Het Algemeen Bestuur stelt zich echter voor, dat voor dit doel eventueel ook een beroep op de industrie gedaan zal kunnen worden. Wat de Ned. Chem. Vereniging doet, is een scheiden begin.

Dr. J. Hoekstra ziet aan deze zaak een principiële kant, nl. de bedoeling om op de beste wijze de doelstelling van de Vereniging te verwerklijken. De Chemische Kring Eindhoven stelt op de voorgrond, dat deze doelstelling in de eerste plaats in het directe belang der leden bedoeld is. Zij prefereert daarom andere wijzen van besteding der gelden. Deze zijn indertijd schriftelijk bij de Raad van Overleg ingediend en in de vergadering van die Raad besproken. Zij waren in dit schrijven als volgt aangegeven:

„Indien de geldmiddelen der Nederlandse Chemische Vereniging zekere extra uitgaven toelaten,

zullen deze niet worden gebruikt voor „fellowships”, maar voor:

- a) Een verdere verbetering van het Chemisch Weekblad. Zo zou men zich door een verhoging van het schrijvershonorarium van een sterkere aanvoer van goede overzichtsartikelen kunnen verzekeren.
- b) Een verdere verbetering van de Chemische Jaarboekjes.
- c.) Het op grotere schaal uitnodigen van buitenlandse chemici tot het houden van voordrachten in ons land en bezoeken van onze chemische instellingen.”

Deze voorstellen mochten echter in de Raad van Overleg geen bijval vinden. Toch gelooft spreker, dat het de moeite waard is hier nader op in te gaan. Het behoort ongetwijfeld tot de doelstellingen der Ned. Chem. Vereniging om het wetenschappelijke onderzoek te steunen, maar meer nog om de belangen der leden te dienen, waarmede hij bedoelt de geestelijke, de wetenschappelijke belangen. De Nederlandse chemici hebben de steun van de Ned. Chem. Vereniging nodig, maar zij krijgen die niet in dezelfde mate als leden van de zusterverenigingen in het buitenland van hun verenigingen krijgen. De positie van de Ned. chemicus is, dat hij veel voorlichting uit het buitenland moet hebben. Daarom meent hij, dat wij met dit bestuursvoorstel op de verkeerde weg zijn. Wij moeten de steun der Vereniging hebben door goede Chemische Jaarboekjes en door het Chemisch Weekblad. Hieraan ontbreekt nog veel en met meer geld zou z.i. verbetering te krijgen zijn. De redacteur van het Weekblad is overbelast, de redactie onderbezet. Spreker vergelijkt de Vereniging met een vereniging van huisbedienden, die een butler wil aanschaffen. De voorgestelde Commissie zou gunstig kunnen werken door stimulering van research, maar laten wij het niet zelf trachten te financieren. Daarmede maken wij ons belachelijk.

Prof. Backer wil gaarne een ander geluid laten horen. Het is inderdaad geen groot bedrag, maar het is een begin en er kan wat gebeuren. Het is van belang, indien een pas afgestudeerd chemicus zich nog enige tijd aan wetenschappelijk onderzoek kan wijden. Wij volgen daarin de Chemical Society en de American Chemical Society na. Ook de Société chimique de Belgique en de Société chimique de France doen het. Wij zijn dus in goed gezelschap. Spreker is overtuigd, dat met steun aan jonge chemici de beoefening der chemie wordt bevorderd.

Dr. J. J. Hoff, een vergelijking treffend tussen het verleden en het heden, spreekt zich voor het bestuursvoorstel uit.

Ir. E. Schotte zou het woord „jonge” willen schrappen. Waar ligt de grens?

De voorzitter wil dit aan de Commissie overlaten.

Prof. Hermans vraagt of de redactie van art. 4, waar gesproken wordt over „uitvoeren van wetenschappelijk-chemisch onderzoek” niet uitsluit, dat ook gelden voor bijkomende kosten worden verstrekt. Hij stelt voor hier de term „bevorderen” te gebruiken.

De voorzitter, ofschoon niet gelovende, dat de gegeven redactie de commissie in dit opzicht bindt, heeft geen bezwaar dit voorstel over te nemen, met dien verstande echter, dat „voor” wordt vervangen door „ten behoeve van”.

De eerste zin van art. 4 zou dan luiden:

„De Commissie heeft tot taak de toekenning van financiële steun aan jonge Nederlandse chemici ten behoeve van de bevordering van wetenschappelijk-chemisch onderzoek.”

De juiste redactie wordt aan het Algemeen Bestuur overgelaten.

Dr. J. M. van der Zanden zou het gewenst achten te bepalen, dat aan het hoofd van de publicatie van een door de Commissie gesteund onderzoek niet de naam van een lid der Commissie mag voorkomen. Hij vreest anders een zekere concurrentie.

De voorzitter acht dit een moeilijk geval. Het zou kunnen zijn, dat het idee en de opzet van het onderzoek uit het brein van dit commissielid afkomstig waren. Wij moeten niet alles willen ondervangen.

Dr. O. Wouters heeft vernomen, dat ook gelden van de industrie een rol zullen kunnen spelen. Spreker vraagt of de Ned. Chem. Vereniging dan de verantwoording neemt, dat de uitkomsten van het onderzoek ook ten goede komen aan de industrie, die de gelden bijdraagt.

De voorzitter beantwoordt deze vraag ontkennend. De steun wordt in het algemeen gevraagd, als steun voor dit fonds.

Dr. Wouters begrijpt dan niet, welk voordeel het steunen van het fonds heeft voor de industrie. Die heeft haar eigen „Fellowships”, waarvan zij wel de uitkomsten ter beschikking heeft.

De voorzitter wijst er op, dat, als men alleen door de industrie gewenst onderzoek zou aanpakken, men alleen geselecteerde onderwerpen zou krijgen.

Dr. Staverman is nog sterker tegen het voorstel gekant dan voorheen, nu hij gehoord heeft dat ook de industrie hierbij wordt betrokken. De Commissieleden zullen de industrie voor dit doel moeten interesseren, daarvoor moeten reizen en tijd gebruiken. Wij hebben dat echter allemaal al en hier wordt dus verdubbeling van werk veroorzaakt.

Dr. Ir. Slooff voelt voor de opvattingen van Dr. Hoekstra. Ook hij zou het geld willen besteden voor het Chemisch Weekblad en de Chemische Jaarboekjes. Dit is een belang voor alle chemici.

Prof. van Nieuwenburg neemt het standpunt in van Prof. Backer. Spreker gelooft, dat wij op wetenschappelijk gebied in Nederland in een ernstige crisis leven. Veel te veel jonge chemici worden weggezogen naar de industrie, wanneer zij nauwelijks hun laatste examen hebben gedaan. Hij is overtuigd, dat dit zich wreken zal aan de Nederlandse wetenschap en dat dit op den duur funest zal blijken, ook voor de industrie. Spreker wil ernstig de nadruk leggen op het grote belang dat jonge chemici zich nog korte tijd wijden aan wetenschappelijk werk. Hij is het met Dr. Staverman eens, dat het bedrag klein is, maar met de hulp van de industrie kan er iets van gemaakt worden. Hij wil daarom het bestuursvoorstel sterk aanbevelen.

Hierna wordt het voorstel in stemming gebracht en met 23 tegen 14 stemmen aangenomen.

Dr. E. H. Boasson wijst er op, dat in deze vergadering, waarin slechts ongeveer 40 stemgerechtigde leden aanwezig zijn, een aanmerkelijk verschil van mening over dit voorstel tot uiting is gekomen. Er zijn argumenten voor en tegen naar voren gebracht. De zaak is belangrijk en van principiële aard. Hij zou in overweging willen geven de kwestie aan een referendum te onderwerpen.

De vergadering stemt hiermede in en de voorzitter zegt toe, dat het Algemeen Bestuur terzake een referendum zal uitschrijven.

7. *Voorstel tot verlaging van contributie voor de buitengewone leden.*

Het voorstel om deze contributie van f 14.— tot f 10.— te verlagen, wordt bij acclamatie aangenomen.

8. *Voorstel tot het verlenen van reductie op de contributie over 1949 voor bepaalde categorieën van leden.*

Het voorstel wordt zonder stemming aangenomen.

9. *Voorstel inzake een overeenkomst met de Ned. Natuurkundige Vereniging betreffende een wederzijdse reductie op de contributie.*

Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

10. *Voorstel inzake de opbrengst over 1949 van de van Ir. F. B. Fellingha geërfde gelden.*

Op een vraag van Dr. Hoekstra deelt de penningmeester mede, dat deze opbrengst ongeveer f 1000.— bedraagt. De laatste jaren — en dit naar aanleiding van een vraag van Ir. Schotte — zijn deze gelden ten goede gekomen aan de Commissie voor Fysische Constanten, doch van enkele zijden was de wens geuit deze gelden weer eens voor andere doeleinden aan te wijzen.

Het voorstel om deze gelden in 1949 te voegen bij het voor de bevordering van het wetenschappelijke onderzoek door jonge chemici beschikbare bedrag wordt daarna zonder stemming aangenomen.

11. *Begroting 1949.*

De penningmeester, Dr. Meyer, geeft een nadere toelichting op de sterk gestegen post 10, Salarissen, pensioenen en sociale lasten. De verhoging van deze post, vergeleken met de begroting van 1948, met ongeveer f 5000.— is een gevolg van de verhoging van de toelage van de secretaris, de verhoging van het bedrag der invaliditeits- en ouderdomsrenteverzekering der beide administratrices, waardoor de premies met ongeveer f 1500.— per jaar stegen en van het onderbrengen onder dit hoofd van de post der Sociale lasten, die vroeger onder een ander hoofd was opgenomen. Spreker zal verder gaarne op vragen uit de vergadering antwoorden.

Dr. van der Zanden vraagt of de post van f 3500.— voor bureau-onkosten analystexamen niet zeer hoog is.

De voorzitter antwoordt hierop, dat in deze post een aandeel in de salarissen van het personeel en in de toelage van de secretaris is opgenomen, benevens een aandeel in de huur van het Bureau. De analystexamens eisen zeer veel werk. Het bedrag is zeker niet te hoog.

Vervolgens vraagt Dr. van der Zanden naar de verklaring van het feit, dat in 1948 voor post 15, Raad van Overleg en Commissies, f 3000.— was begroot en in 1949 slechts f 900.—.

Het antwoord luidde, dat in 1948 hierin f 2000.— voor de Commissie van Fysische Constanten was begrepen.

Dr. Hoekstra vraagt of het niet mogelijk is aan de redacteur van het Chemisch Weekblad meer administratieve hulp te geven.

De penningmeester wijst er op, dat de post administratieve hulp ad f 2700.— zo ruim is, dat deze daartoe de mogelijkheid biedt.

De begroting wordt vervolgens met algemene stemmen goedgekeurd.

12. *Voorstel tot erkenning van de Nederlandse Keramische Vereniging als sectie van de Ned. Chem. Vereniging.*

De erkenning wordt bij acclamatie verleend.

13. *Rondvraag.*

Dr. van der Zanden vraagt hoe lang het uiterlijk van de frontpagina van het Chemisch Weekblad, welk uiterlijk hij niet kan bewonderen, gehandhaafd blijft.

Dr. Hoekstra deelt in zijn hoedanigheid van lid van de Redactiecommissie mede, dat er ernstige pogingen zijn aangewend om goede chemische foto's voor de voorpagina te krijgen. Dit is volkomen mislukt. Wanneer het niet in de vorm van advertenties kan, wordt het te duur. En daaraan mogen wij z.i. het geld niet gaan besteden.

Drs. W. Roelofs herinnert er aan, nu er een referendum zal worden gehouden, dat een jaar geleden het toelaten van Esperanto voor korte samenvattingen van artikelen in het Recueil en het Chemisch Week-

blad werd verworpen. Spreker vraagt of bij een eerstvolgend referendum ook de kwestie van het Esperanto zou kunnen worden opgenomen.

De voorzitter zegt, dat Drs. Roelofs de te volgen weg kan weten uit de heden aangenomen reglements-bepalingen.

Drs. Roelofs verzoekt dan deze kwestie alvast op de agenda te plaatsen.

Dr. O. Wouters, terugkomend op de kwestie der foto's op de frontpagina van het Chemisch Weekblad, merkt op, dat in het buitenland de grote firma's dergelijke foto's ter beschikking stellen.

Dr. Hoekstra herhaalt, dat de redactie hetzelfde geprobeerd heeft. Hiervoor is een voorbeeld gemaakt, waarmede verschillende firma's zijn bezocht. De kosten bedragen echter ongeveer f 600.— per keer.

Prof. Hooykaas vraagt hoe het staat met de vervanging der „kopjes" in het Chemisch Weekblad.

De secretaris antwoordt, dat men bezig is de kopjes te vervangen door typografisch zo goed mogelijk uitgevoerde, alleen uit letters bestaande koppen.

Niemand meer het woord verlangende sluit de voorzitter, na de hoogleraren Wibaut, Ketelaar en Jansen dank te hebben gebracht voor het beschikbaar stellen van de collegezalen voor de algemene en de sectievergaderingen, de vergadering om 17 uur 10 min.

Rapport over het bezoek van Prof. Dr. R. Hooykaas en Dr. A. J. Staverman aan de „Tagung" van de Gesellschaft Deutscher Chemiker in der Britischen Zone,

gehouden te Hannover op 1—4 September 1948.

061.2:66(43)

Inleiding.

In antwoord op een uitnodiging van de Gesellschaft Deutscher Chemiker aan de Nederlandse Chemische Vereniging om vertegenwoordigers te willen sturen naar haar jaarvergadering in Hannover, heeft de Ned. Chemische Vereniging toegezegd een tweetal waarnemers te zullen afvaardigen teneinde zich op de hoogte te stellen van de stand van zaken in de chemische wereld in Duitsland. Deze waarnemers, Prof. Dr. R. Hooykaas en Dr. A. J. Staverman, hebben deze reis gemaakt als gasten van het Britse Militaire Bestuur op verzoek van de vertegenwoordiger voor culturele zaken daarvan, Dr. R. G. J. Fraser.

Zowel van Engelse als van Duitse zijde hebben de waarnemers alle mogelijke medewerking ondervonden bij hun streven zich op de hoogte te stellen van de toestand van Duitse universiteiten en de chemische wereld.

Materiële toestand.

Voor goed begrip van de achtergrond van het leven in Duitsland, beginnen wij met een beschrijving van de materiële toestand aldaar.

De materiële schade, geleden door het Duitse volk gedurende en ook nog na de oorlog, is enorm. Men heeft echter de indruk, dat, na misschien 3 jaar van volkomen verslagenheid, thans energiek begonnen wordt de materiële toestand te verbeteren, uiteraard met onvoldoende middelen. Wat de chemie aan de

universiteiten betreft, men heeft thans weer ingericht wat nog bruikbaar was en kan nu weer werken. Door de grote verliezen is de omvang van dit werk kleiner dan vroeger.

Een grote invloed zowel ten goede als misschien ten kwade heeft de geldzuivering (20 Juni 1948). Enerzijds heeft daardoor het geld weer waarde, waardoor de mensen weer willen werken en de vele verstopte goederen weer in de étalages kwamen. Anderzijds is daardoor de materiële toestand van zeer veel studenten, die tot dusver van allerlei zwarte werkzaamheden konden leven, wanhopig. Vrijwel niemand kan op kosten van zijn ouders studeren. Het was bij ons bezoek nog niet te overzien, hoeveel studenten in de nieuwe cursus om financiële redenen zouden moeten uitvallen.

Tot dusver was echter de toeloop van studenten zo ver boven het vermogen der universiteiten om ze op te leiden, dat een zeer krappe numerus clausus is ingevoerd. De professoren selecteren ongeveer 50 uit 1000 studenten. De wijze van selecteren en de maatstaven verschillen van plaats tot plaats. In Hannover schijnt een uiterst subtiel puntenstelsel, waarin schoolresultaten, persoonlijke indrukken en sociale overwegingen zijn dooreengemengd, op de studenten wel een rechtvaardige indruk te maken. De omvang van de numerus clausus wordt meestal bepaald door de materiële capaciteit van de universiteit, doch ook spelen wel inzichten van de bezetters over het aantal in Duitsland nodige chemici een rol. Wij kregen de

volgende cijfers over de beperking door de numerus clausus: Hannover liet in 1947 10 % van de gegadigden, die zich voor het eerst wilden laten inschrijven, toe; in 1948 reeds \pm 25 %. Göttingen heeft ongeveer 20 % toegelaten. Het aantal beschikbare laboratoriumplaatsen in het zwaar getroffen Hannover is nu ongeveer de helft van voor 1940.

De „Tagung“.

Deze „Tagung“ was de derde na de oorlog, de vorige was een jaar geleden in Bonn, daarvoor was er een kleinere, die oprichtingsvergadering was, te Wiesbaden.

De belangstelling was groot, zij het niet zo groot als in Bonn. Door de geldzuivering leek het eerst velen onmogelijk te komen, maar tenslotte is dat meegevallen. De deelnemerslijst van 20 Augustus vermeldt 740 namen en men meent, dat er wel 900 deelnemers zijn geweest. De organisatie was goed.

In totaal waren 53 voordrachten aangekondigd, verdeeld over verschillende secties. Op het congres in Bonn waren voornamelijk nieuwe onderzoekingen besproken van onderzoekers, verbonden aan universiteiten. Hiertegen was bezwaar gemaakt door het industriële gedeelte van de nieuwe vereniging (die als samensmelting van de „Deutsche Chem. Gesellschaft“ en de „Verein Deutscher Chemiker“ te beschouwen is; aantal leden einde 1946: 500; einde 1947: 2600; thans 3000) en nu waren er vooral samenvattende overzichten van het in de oorlog in de industrie verrichte werk, dat in het buitenland al in BIOS- en FIAT-rapporten is verschenen, maar in Duitsland nog onbekend is.

Als hoogtepunt had men op een voordracht van *Reppe* gerekend. Deze was echter door het onderzoek inzake de ontploffing in Ludwigshafen verhinderd. Thans was wel het hoogtepunt de Wilhelm Biltz-herdenking door *W. Klemm*.

Teneinde een indruk te geven van de onderwerpen die werden besproken en van de personen die thans weer een rol spelen in het chemische leven in Duitsland, geven wij hieronder het programma, zoals het aanvankelijk was opgesteld. Hiervan is dus de eerste lezing van *Reppe* vervallen.

- | | | | |
|---------------------------------------|---|--|--|
| 1. W. Reppe,
Ludwigshafen | Übersicht über die Arbeiten auf dem Acetylen- und Kohlenoxydgebiet. | 11. P. Kurtz,
Leverkusen | Addition von Cyanwasserstoff an ungesättigte Verbindungen (Acrylnitril-Synthese und ähnliche). |
| 2. A. Eucken,
Göttingen | Versuche zur Aufklärung des Reaktionsmechanismus bei einfachen Kontaktkatalysen. | 12. L. Ebert,
Wien | Verhalten kondensierter Phasen unter hohem Druck. |
| 3. J. D'Ans,
Berlin-Charlottenburg | Bildung der Kalisalzlager und Verarbeitung der Kalisalze. | 13. R. Suhrmann,
Braunschweig | Beziehungen zwischen dem chemischen Verhalten organischer Alkalimetall-Additionsverbindungen und ihrem Elektronenemissionsvermögen bei Lichtbestrahlung. |
| 4. J. Giesen,
Uerdingen | Bedeutung und Leistung der chemischen Groszindustrie vor dem Krieg und während des Krieges. | 14. H. Jonas,
Leverkusen | Fluorierung mit elementarem Fluor und Halogenfluoriden. |
| 5. H. Lettré,
Göttingen | Zum Problem der krebsspezifischen Mitosegifte. | 15. P. Harteck,
Hamburg | Zur Frage des Auftretens des „Tunneleffektes“ bei der Ad- und Desorption von Wasserstoff. |
| 6. C. Schöpf,
Darmstadt | Neuere Synthesen unter physiologischen Bedingungen. | 16. W. Groth,
Hamburg | Gaszentrifugen zur Trennung gas- und dampfförmiger Isotope. |
| 7. R. Wizinger-Aust,
Basel | Ueber eine neue Gruppe komplexbildender Farbstoffe. | 17. E. Podschus,
Leverkusen | Aktivierung von Zinksulfid-Leuchtstoffen. |
| 8. E. Konrad,
Leverkusen | Ueber die Entwicklung des synthetischen Kautschuks in Deutschland. | 18. H. Kröpelin,
Braunschweig | Zur Rekombinationsgeschwindigkeit der Wasserstoffatome. |
| 9. D. H. R. Barton,
London | Optical Rotation and Molecular Structure in Steroids. | 19. E. Hertel,
Kiel | Photochemische Reaktionen einiger organischer Verbindungen. |
| 10. B. Helfferich,
Bonn | Thema vorbehalten. | 20. H. Machemer,
Mannheim-Rheinau | Die Betriebskontrolle von Luftzerlegungsanlagen. |
| | | 21. F. Micheel,
Münster | Synthetische Kohlenhydrat-Eiweißverbindungen. |
| | | 22. H. H. Inhoffen,
Braunschweig | Neuere Synthesen auf dem Gebiet der Carotinoide. |
| | | 23. A. Fruhstorfer,
Sarstedt bei Hannover | Fortschritte im Gartenbau durch chemische Forschung. |
| | | 24. R. Wegler,
Leverkusen | Synthetische, das Pflanzenwachstum beeinflussende Wirkstoffe. |
| | | 25. H. Mauss,
Wuppertal-Elberfeld | Chemotherapeutika aus der Xanthon und Thioxanthonreihe. |
| | | 26. F. Arndt,
Istanbul | Strukturprobleme der heterocyclischen Oxoverbindungen. |
| | | 27. H. Brockmann,
Göttingen | Chromatographische Adsorption an fluoreszierenden Adsorbentien. |
| | | 28. A. Lüttringhaus,
Halle (Saale) | Schmelzwärmeeregeln bei Kohlenstoffverbindungen. |
| | | 29. K. Ziegler und H. Wilms,
Mülheim (Ruhr) | Stereoisomerie achtgliedriger Cyclo-olefine. |
| | | 30. A. Skita,
Hannover | Stereomere Aminoalkohole vom Typ des Ephedrins. |
| | | 31. E. Terres,
Karlsruhe | Neue Erkenntnisse auf dem Gebiet der Extraktion von Mineralölen mit selektiven Lösungsmitteln. |
| | | 32. L. Ubbelohde,
Düsseldorf | Ueber die „Tragfähigkeit“ von Schmierölen. |
| | | 33. H. Koch u. H. van Raay,
Mülheim (Ruhr) | Einheitliche verzweigte Hexene und ihre Isomerisierungsgleichgewichte. |
| | | 34. Gg. R. Schultze, G. König u. A. Melkonian,
Hannover | Kinetik der Bildung und des Zerfalls von Dicyclopentadien in gasförmiger, flüssiger und verdünntflüssiger Phase. |
| | | 35. S. Petersen,
Leverkusen | Fluoreszenz-Farbstoffe und ihre technische Anwendung. |
| | | 36. M. von Stackelberg,
Bonn | Systeme mit negativer Grenzflächenspannung. |
| | | 37. U. Hofmann,
St. Salvator | Die Oberflächenchemie des Kohlenstoffs. |
| | | 38. O. Schmitz-Dumant,
Bonn | Ueber Darstellung und Eigenschaften von Titan-(III)amid. |
| | | 39. J. Goubeau,
Göttingen | Ueber die thermische Zersetzung von Berylliumäthyl. |

40. G. Haupt, Bad Harzburg Das Vorkommen von Germanium und seine Gewinnung aus Rammsberger Erzen.
41. H. J. Antweiler, Bonn Die präparative Reduktion und das polarographische Abscheidungs-potential.
42. O. Glemser, Aachen Ueber höhere Nickeloxydhydrate.
43. W. Geilmann, Hannover Die Bedeutung der Chemie für die Kulturgeschichtsforschung.
44. R. Juza, Heidelberg Neuere Untersuchungen über Metallnitride.
45. F. Specht, Leverkusen Die Bestimmung des Fluors als Bleichlorofluorid, die Analyse der Flusssäure und über die Fluotbestimmung in Kiesen.
46. W. Franke, Marl (Westfalen) Ausgewählte präparative Reaktionen des Diacetylen.
47. Fr. Sierp, Essen Deutsche und ausländische Wasseruntersuchungsmethoden.
48. H. Jung, Viersen Schnellfäulung zur Behandlung stark organisch verschmutzter Abwässer.
49. Börner, Ueber Entmanganung von Trink- und Brauchwasser.
50. H. Fihcke, Köln Die Bedeutung der Gefügeforschung auf dem Lebensmittelgebiet.
51. W. Gabel, Hannover Kritische Betrachtungen zur Nährwertberechnung.
52. R. Strohecker, Gelsenkirchen Eine neue chemische Vitamin-C-Bestimmung.
53. H. Popp, Frankfurt am Main Der freiberufliche Chemiker.

Gezien de veelheid van onderwerpen en de grote veelzijdigheid van het programma is het voor de verslaggevers niet mogelijk meer dan algemene indrukken te geven wat betreft het peil, waarop deze voordrachten stonden. Het betrof in het algemeen onderzoekingen van zeer goed gehalte, terwijl ook de vele bekende namen van de aanwezigen wel borg zijn voor de kwaliteit van het gebodene.

Wat betreft de wederoprichting van het chemische leven in Duitsland kunnen wij zonder enige twijfel vaststellen, dat dit in de komende tijd weer een hoog peil zal bereiken. Kwantitatief zal de omvang van het chemische werk waarschijnlijk nog lange tijd ver achter blijven bij wat het voor de oorlog was, zowel door de afsluiting van Oost-Duitsland als door het verlies van vele prominente chemici en door de ontstellende materiële moeilijkheden, die aan de research en aan de researchwerker in het hedendaagse West-Duitsland in de weg worden gelegd. Maar de omvang van dit werk voor de oorlog en het peil daarvan was zodanig, dat wij, ook al zou hiervan minder dan de helft in afzienbare tijd herleven, rekening moeten houden met het feit, dat Duitsland zeer binnenkort weer een rol van betekenis gaat spelen in de internationale chemische wetenschap.

Conclusies.

De conclusie van ons bezoek is dan ook geweest, dat het weder aanknopen van betrekkingen tussen de Nederlandse en Duitse chemische wereld noodzakelijk is. De bezwaren die men hiertegen zou kunnen aanvoeren en de moeilijkheden die bij het weer opnemen

van dit contact op kunnen treden, zijn van psychologische en geestelijke aard en niet van chemisch-wetenschappelijke. Daarom hebben wij ook zorgvuldig de geestelijke toestand van chemici en studenten in Duitsland waargenomen en wij menen goed te doen enige conclusies dienaangaande aan dit rapport te verbinden.

De Nederlander die verwacht, dat de gemiddelde Duitser hem hetzij met een gevoel van schuld, hetzij met een gevoel van schaamte of met een vraag om vergevingsgezindheid zal benaderen, zal bedrogen uitkomen. Uiteraard zijn er in dergelijke verhoudingen zeer grote individuele verschillen, maar de groep als geheel die wij bezochten, maakte zeker niet die bovenomschreven indruk.

Behalve voor de vruchteloze discussies en persoonlijke ergernis, waartoe de toekomstige Nederlandse bezoeken van wetenschappelijke vergaderingen in Duitsland hierdoor zouden kunnen leiden, willen wij ook waarschuwen voor de enigszins onaangename situatie, waarin een buitenlander wordt geplaatst wanneer de vergadering critiek op bezettingsmaatregelen (zuivering, ontmanteling, researchbeperking) met applaus begroet. Ook de mogelijkheid van ongewenst hartelijke begroetingen, speciaal van de Nederlanders (geen enkele Duitser beseft of stelt belang in wat er in Nederland in de oorlog is gebeurd en hoe dat hier is opgenomen) moet onder ogen worden gezien.

Het sterkste staaltje, dat wij meemaakten, was wel de opmerking van *Klemm*, bij de Biltz-herdenking, dat *Biltz* (die door de nazi's van 1939 af was „kalt gestellt”, maar als toonaangevend chemicus voor het overige gespaard) totaal niets voelde voor het beïnvloeden van universitair beleid door politieke argumenten. Deze opmerking, die ons aanvankelijk de eerste loyale aanval op de nazi-politiek die we hoorden toescheen, bleek gericht tegen de bezettingsautoriteiten!

Wij menen, dat niet-herstel van betrekkingen een irreëel miskennen zou zijn van het feit, dat er nu eenmaal een ook chemisch zeer ontwikkeld groot volk aan onze grenzen woont, waardoor het chemisch leven in ons land kan worden gesteund. Bovendien zal wegblijven onzerzijds in Duitsland in het geheel niet worden begrepen en slechts worden uitgelegd als een bewijs, dat de Nederlanders, niet de Duitsers, nog moeten veranderen.

Het komt ons het beste voor, dat wij uitdrukkelijk *zakelijke* relaties aanknopen op dit moment, nu de onmogelijkheid van een min of meer sentimentele verzoening nog door onze vertegenwoordigers kan worden uitgelegd. Al zijn wij dan pessimistisch ten aanzien van de mogelijkheid, dat de twee volken thans reeds elkaar zullen gaan begrijpen en waarderen, wij menen toch dat èn de grote materiële nood waarin de jonge Duitsers thans opgroeien èn wellicht het goede contact met democratische buurlanden als het onze, mogelijk op de duur in het Duitse volk een door ons allen zo gewenste verandering teweeg zullen brengen.

R. Hooykaas.

A. J. Staverman.

Zeist }
Delft } 8 Februari 1949.

Beveiliging tegen gevaar voor brand. II¹⁾

Met leedwezen zullen velen gelezen hebben dat op 5 Maart 1949 een hevige brand heeft gewoed in de, ook uit een oudheidkundig oogpunt belangrijke pakhuisvierling „Vrede”, Prinseneiland 79—85 te Amsterdam.

Bij aankomst van de brandweer sloegen de vlammen reeds uit de tweede en daarboven gelegen verdiepingen en de kap van de percelen 83 en 85, die voor verscheidene doeleinden in gebruik waren (meubelmakerij, metaalwarenfabriek, opslag van papier, hout en fourage).

Kort na aankomst van de brandweer werd een ontploffing waargenomen met grote langdurende steekvlammen, afkomstig uit perceel 85. Naar schrijver dezes vernam, was in dit perceel gelijkstrataas een hoeveelheid film opgeslagen *zonder dat daartoe vergunning was gevraagd of verleend*. Bovendien bleek op de tweede verdieping, waaruit de steekvlammen te voorschijn kwamen, een niet gesloten metalen vat te hebben gestaan met een partij *oude film*, een materiaal dat zoals bekend, onderhevig is aan *zelfontbranding*.

Al kon de oorzaak van de brand niet met zekerheid worden vastgesteld, toch kan dienaangaande wel een sterk vermoeden worden uitgesproken.

In elk geval was het opslaan van film *zonder vergunning en dus zonder dat voorwaarden konden worden gesteld, in hoge mate onverantwoordelijk*.

Deze brand brengt in herinnering de ontzettende ramp die in Mei 1929 een kliniek te Cleveland trof, waar een grote verzameling Röntgenfilms tot ontbranding geraakte en waarbij 124 mensen omkwamen.

Dit ongeval gaf hier te lande aanleiding tot de benoeming in 1930 door de minister van arbeid, handel en nijverheid van een commissie, die opdracht kreeg het vraagstuk te bestuderen van de beveiliging van filmbewaarplaatsen tegen gevaren van brand, ontploffing en verspreiding van vergiftige gassen.

Deze commissie bestond uit vijf leden van de Gezondheidsraad en een elftal belanghebbenden en deskundigen, waaronder de heer *Gordijn*, commandant der brandweer te Amsterdam, Ir. *R. A. Gorter*, directeur van het Veiligheidsmuseum aldaar, Ir. *F. Groeneveld* van de Arbeidsinspectie te 's-Gravenhage, Dr. *D. J. Steenhuis*, röntgenoloog te Leiden en schrijver dezes.

Het door de commissie uitgebrachte rapport is verschenen in de Verslagen en Mededelingen betreffende de Volksgezondheid 1932, 147, 535. (De leden der commissie ontvingen geen overdrukje daarvan).

In dit verband moge ook de aandacht worden gevestigd op de voorschriften van 1 Juli 1939 (er zijn ook oudere uitgaven) voor de „Storage and handling of nitrocellulose

motion picture film”, opgesteld door de „National Board of Fire Underwriters” (85 John Street, New York, N.Y.). Deze bekende bond van Amerikaanse assuradeuren (bestaat hier te lande ook zulk een bond?) heeft een groot aantal voorschriften en aanbevelingen van maatregelen ter voorkoming van brand in druk doen verschijnen. Bijvoorbeeld de „Standards” voor: Storage, handling and use of *pyroxylin plastic* in factories making articles therefrom (Dec. 1940), Storage and handling of pyroxylin plastic in warehouses and wholesale jobbing and retail stores (July 1940), Storage and handling of combustible fibres (May 1947), Prevention of dust explosions in starch factories, terminal grain elevators, flour and feed mills (Febr. 1948), Safeguarding dry cleaning and dry dyeing plants (Febr. 1944), Containers for storing and handling flammable liquids (Oct. 1941), Dip tanks containing flammable liquids (May 1941), Foam extinguishing systems (Oct. 1946), Sprinkler equipments (Jan. 1947), Water spray systems for fire protection (Nov. 1947), enz. enz. Belangrijk zijn vooral ook de N.B.F.U. Research Reports zoals Fire hazards of the plastics industry (1946), Potential hazards in molten salt baths for heat treatment of metals (1946), Fire and explosion hazards of the manufacture of synthetic rubber (Jan. 1947), Processes, hazards and protection involved in the manufacture of spirituous liquors (1947), Hazard survey of high-voltage electrostatic process for spray-deposition and dip-detearing of paints (1947).²⁾

Ook in Engeland hebben verscheidene brochures op het gebied van het verminderen van het gevaar voor brand het licht gezien. Op enige der daar tot stand gekomen organisaties, waarvan deze publicaties zijn uitgegaan, is reeds in de vorige mededeling gewezen. Ik hoop daar binnenkort op terug te komen.

Het Symposium, georganiseerd door de Nederlandse Technische Unie in samenwerking met de hoofdinspecteur voor het Brandweerwezen, dat op 6 en 7 April a.s. te Utrecht zal worden gehouden³⁾, moge vele belanghebbenden tezamen brengen en tot het ontwerpen en vaststellen leiden van gemeenteverordeningen ter beteugeling van het gevaar voor brand. Als dan maar niet teveel gebruik wordt gemaakt van het verlenen van *onthefing* der o.a. in de Wet van 1923 gestelde voorwaarden. En het toezicht niet verslapt! Men herleze hetgeen dienaangaande in het vorige artikel is medegedeeld.

Leiden, 19 Maart 1949.

W. P. Jorissen.

1) Voor I zie Chem. Weekblad 44, 675 (1948).

2) Deze brochures zal schrijver dezes aan belanghebbenden gaarne uitlenen.

3) Zie Chem. Weekblad 45, 194 (1949).

Boekbesprekingen

541.1[66.021]

J. Reilly and W. N. Rae, *Physico-chemical Methods Vol III (Supplementary)*. Methuen & Co. Ltd., London 1948, 697 pag., 310 figuren en vele tabellen, 16 × 25 cm, Prijs geb. 55/—.

Het handboek „Physico-chemical Methods” beoogt een systematische en uitgebreide bespreking te geven van alle experimentele problemen en methodes die, zowel voor de chemie als voor de physica van belang zijn. Van de eerste twee delen verscheen in 1943 een sterk uitgebreide en herziene druk, doch de snelle vooruitgang op het gebied van de experimentele fysieke scheikunde heeft het nodig gemaakt om een aanvullend derde deel te doen verschijnen. Voor sommige hoofdstukken werd de hulp van specialisten ingeroepen.

De 21 hoofdstukken van dit derde deel bestrijken de volgende onderwerpen: 1. Electron Optics; 2. Photo-Physics; 3. Atomic Weights; 4. The Mass Spectrograph; 5. Molecular Weights; 6. Diffusion; 7. Solution; 8. Osmotic Pressure; 9. Kinetics of Homogeneous Reactions; 10. Hydrogenation; 11. Surface Tension; 12. Viscosity; 13. Adsorption; 14. Chromatography; 15. Colloids; 16. Emulsions; 17. High Vacuum Technique; 18. Micro-Gas Analysis; 21. Miscellaneous.

Sommige van deze hoofdstukken zijn nieuw; andere zijn aanvullingen.

De wijze waarop de auteurs de formidabele taak die zij op zich genomen hebben vervullen verdient alle waardering. De circa 2000 pagina's die de drie delen thans beslaan bevatten een schat van gegevens en zeer uitgebreide literatuurverwijzingen. Men wordt verrast door

de mate waarin vele hoofdstukken up-to-date zijn. Hier en daar valt er natuurlijk ook wel eens iets op aan te merken, doch samenvattend kan toch zonder voorbehoud gezegd worden dat dit standaardwerk in geen chemisch of fysisch laboratorium mag ontbreken.

Gezien de uitvoering is de prijs billijk.

C. J. F. Böttcher.

* * *

541.57

J. J. A. Ketelaar, *De Chemische Binding*. Elsevier Publishing Company Inc, Amsterdam 1947, 152 pag., 19 fig., 17 tabellen, 17 × 24 cm, Prijs geb. f 6.90.

De schrijver geeft ons op beknopte en overzichtelijke wijze een uitstekende samenvatting van de moderne theorieën der chemische binding. Na een algemene inleiding worden achtereenvolgens de ionbinding, de atoombinding, de metallische binding en de van der Waals binding besproken. Ondanks de wijze waarop de schrijver er in is geslaagd in nauwelijks twintig pagina's de grondbeginselen der quantenmechanica te behandelen als inleiding tot het hoofdstuk over de atoombinding, komt het mij voor dat dit gedeelte van het boek te moeilijk is voor die lezers welke zich niet met half-weten tevreden willen stellen. In verband hiermede is het jammer dat op pag. 109 te weinig litteratuur wordt genoemd betreffende de fundamentele begrippen van de quantenmechanica.

Speciale vermelding verdient de wijze waarop overal aansluiting wordt gezocht bij het feitenmateriaal. Aan dit onderdeel is kennelijk veel zorg besteed en het geeft de lezer een goed inzicht in de mate waarin de verschillende theorieën met de feiten overeenstemmen.

Het boek is geschikt voor een uitgebreide lezerskring. Hoewel het op de eerste plaats moet worden aanbevolen aan studenten en leraren, maken zowel het onderwerp als de wijze van behandeling dat het voor iedere chemicus van belang is.

C. J. F. Böttcher.

* * *

614.84[54]

A. M. Cameron, *Chemistry in relation to fire risk and fire extinction*. Third edition. Pitman & Sons, London, 1948. 198 pp., 14 × 22 cm, prijs 10/6.

Ofschoon in de eerste plaats bedoeld als leerboek ten behoeve van candidates voor de examens van de Institution of Fire Engineers bevat dit boek zoveel chemische gegevens, dat het meer op een naslagwerk lijkt en men onwillekeurig de candidates beklagt, die bijv. 2½ blz. wetenswaardigheden over edelgassen moeten slikken. Na een korte inleiding over verbranding, exotherme en endotherme reacties, energie, warmtemeting en vlammen, volgt een uitvoerige bespreking der eigenschappen van een aantal gassen, hun bereiding en ontstaan benevens hun brandgevaar. Op dezelfde wijze worden brandbare vloeistoffen en vaste stoffen behandeld. Afzonderlijke hoofdstukken zijn gewijd aan zelfontbranding, explosies, stof en opslag. Slechts 19 bladzijden blijven over voor brandblussing en het moeilijk brandbaar maken van weefsels en hout.

Het komt mij voor, dat dit boek te veel chemie geeft voor de praktijk der brandbestrijding. Voor hen die te maken hebben met brandpreventie, zoals Hinderwetauto-riteiten en verzekeringsinstellingen lijkt het zeer nuttig.

F. Groeneveld.

* * *

615.4

Dr. C. F. van Duin, *Handleiding tot de praktische en theoretische receptuur*. D. B. Centen's Uitg. Mij. Amsterdam, 1948, 163 blz., 16 × 24 cm, ingen. f 4.60.

Door vele opleiders voor apothekers-assistent wordt behoefte gevoeld om naast het gebruik van een leerboek van de recepteerkunde de hoofdzaken van de receptuur

nog eens in een dictaat samen te vatten. Dit heeft ook Dr. van Duin gedaan en dit dictaat heeft een uitgebreide bekendheid verworven. Prof. Uffellie te Utrecht heeft de uitgave hiervan in druk op verzoek van de schrijver, die dit zelf niet meer heeft mogen beleven, verzorgd.

Na een systematische behandeling van de verschillende receptuurvormen, volgt een beknopte samenvatting van de bereiding van de galenische preparaten, voor zo ver de kennis hiervan voor de receptuur noodzakelijk is. Tenslotte is een vrij uitvoerig hoofdstuk over onvereenigbare geneesmiddelen opgenomen.

Bij enige bereidingswijzen komen persoonlijke opvattingen van de schrijver naar voren, die niet door ieder zullen worden gedeeld en ook treft men hier en daar wel iets aan dat wijziging of verbetering behoeft (bijv. dat ijzerpoeder aan de lucht gemakkelijk oxydeert, dat paraldehyd jood- en broomzouten oxydeert, waarbij hetzelfde tot aethylalcohol wordt gereduceerd, dat de bereiding van een oplossing van benzoëzuur of salicyzuur in een gesloten vat zou moeten geschieden is wel ver gezocht).

Het boek dient niet als een leerboek van de recepteerkunde te worden opgevat, maar zal de bestudering hiervan ongetwijfeld voor velen kunnen vergemakkelijken.

De uitvoering is goed, de prijs normaal.

Th. A. G. Haanappel.

* * *

577.12 : 539.163

George Hevesy, (Institute for Research in organic Chemistry, University of Stockholm, Sweden; Institute for Theoretical Physics, University of Copenhagen, Denmark). *Radioactive Indicators, Their Application in Biochemistry, Animal Physiology and Pathology*. Interscience Publishers (New York & London) 1948, 16 × 24 cm, 556 p., 97 fig., 1 los blad. \$ 10.00.

De grote verdienste van dit boek ligt in het verbluffend complete overzicht van de resultaten van talloze, zeer uiteenlopende onderzoeken, waarbij radioactieve isotopen als tracers gediend hebben. Zeker is niemand anders in deze mate bevoegd een overzichtswerk te schrijven als Hevesy zelf, aan wie zowel het initiatief tot het werken met tracers als een groot deel der bereikte resultaten te danken zijn.

De nadruk ligt geheel op de resultaten der experimenten, conclusies en theoretische achtergrond worden soms wel en soms niet vermeld. Werk met stabiele isotopen komt slechts bij uitzondering ter sprake.

Als inleiding vindt men een uitvoerige opsomming der verkrijgbare radioactieve isotopen met hun bereidingswijzen, een overzicht van de meettechniek met bijbehorende rekenmethodes en een bespreking van mogelijke fouten.

Een los blad met isotopen-schema volgens Segré vormt een extra bijlage, die voor velen uiterst welkom zal zijn.

Voor iedereen, die biochemisch of fysiologisch werk met radioactieve tracers doet of te doen van plan is, is dit boek onmisbaar. Bovendien is bij de geweldige massa informatie en het enorme aantal litteratuurverwijzingen de prijs uiterst matig te noemen.

De uitvoering is prachtig.

Dr. A. H. W. Aten Junior.

* * *

634.5

F. N. Howes, *Nutts, their production and every day uses* London, Faber & Faber Ltd, Russel Square 24, 1948; 8°, 264 pag., geb. £ 1.—.

Deze geleerde, die in Kew Gardens en de tropen een grote ervaring opdeed over genoemd onderwerp, heeft een goed werk gedaan door dit goed geïllustreerde boek samen te stellen. Vooral N. Amerika is een steeds groter wordende verbruiker van noten en als de toestand in Europa verbetert, zullen die zeer voedzame pitten ver-

moedelijk ook sterker gevraagd worden. Ook op de agrarische waarde van verschillende bomen, die noten (in de meest algemene zin van dit vage woord) voortbrengen, wordt duidelijk gewezen.

De talrijke illustraties zijn goed en nuttig, omdat zij de groeiwijze van vele tropische noten duidelijk doen

uitkomen. Bij een volgende druk zouden we echter aanbevelen om een maatstok naast de noten af te beelden, omdat de dimensies der verschillende soorten sterk uiteenlopen, terwijl de groeiwijzen ook zeer verschillend zijn in grootten. Een uitvoerige literatuurlijst maakt dieper onderzoek gemakkelijk.

J. F. van Oss.

Ontvangen Boeken¹⁾

- A.
- E. Abrams, Microbiological deterioration of organic materials: its prevention and methods of test. National Bureau of Standards Miscellaneous Publication 188. For the U.S. Department of Commerce by U.S. Government Printing Office, Washington 25 D.C., 1948, 20 × 26 cm, 41 pp., 9 fig., 25 \$ cents.
- Analytical chemistry and chemical analysis 1948. Proceedings of the International Congress on Analytical Chemistry Utrecht 1948, Elsevier Publishing Company, Inc. New York-Amsterdam, 1949, 17 × 25 cm, X + 438 pp., ills., f 11.90.
- Annual Report of the board of regents of The Smithsonian Institution showing the operations, expenditures, and condition of the institution for the year ended June 30 1947. For sale by the Superintendent of Documents. U.S. Government Printing Office, Washington 25 D.C., 1948, 15 × 24 cm, IX + 471, ills., geb. \$ 2.—.
- B. I. O. S. Overall Report no. 1. Report on the petroleum and synthetic oil industry of Germany by a mission from the Ministry of fuel and power. For the Ministry of Fuel and Power by His Majesty's Stationery Office, London, 1947, 21 × 33 cm, 132 pp., ills., 10 s 0 d net.
- D. B. Brooks and R. E. Streets, Automotive antifreezes, National Bureau of Standards Circular 474. For the U.S. Department of Commerce by U.S. Government Printing Office Washington D.C. 25, 1948, 20 × 26 cm, 16 pp., ills. + map, 15 \$ cents.
- Marcel Delépine, Vie et oeuvres de Joseph-Achille Le Bel publiées à l'occasion du centenaire de sa naissance. Société Chimique de France, Paris, 1949, 16 × 24 cm, 222 pp., geen prijs.
- Dust in Industry. Papers read at the Conference at Leeds 28th—30th September 1948 with the discussions which followed. Society of Chemical Industry, London, 1948, 23 × 29 cm, 175 pp., ills., geen prijs.
- Fr. W. Glaze and C. H. Hahner, Optical glass at the National Bureau of Standards, National Bureau of Standards Circular 469. For the U.S. Department of Commerce by the U.S. Government Printing Office, Washington 25 D.C., 1948, 20 × 26 cm, 14 pp., ills., 15 \$ cents.
- K. Hanofsky and P. Arfmann, Kurze Anleitung zur qualitativen chemischen Analyse nach dem Schwefelnatriumgange, vierte Aufl. Wien, Franz Deuticke, 1949, 14 × 21 cm, IX + 155 pp., \$ 2.—.
- K. Heindlhofer, Evaluation of residual stress. Metallurgy and Metallurgical Engineering Series. McGraw-Hill Book Co., Inc., New York-London, 1948, 14 × 21 cm, XI + 196 pp., ills, geb. 22 s.
- T. A. Henry, The plant alkaloids, fourth edition. London, J. & A. Churchill Ltd., 1949, XXIII + 804 pp., geb. 63 sh. net.
- R. Houwink, Elastomers and Plastomers. Their chemistry, physics and technology III. Elsevier's Polymer Series. Elsevier Publishing Co., Inc., New York-Amsterdam, 1948, 174 pp., 48 fig., geb. f 11.90.
- R. Kieffer und W. Hotop, Pulvermetallurgie und Sinterwerkstoffe, zweite Auflage. Reine und angewandte Metallkunde in Einzeldarstellungen Band 9. Springer-Verlag, Berlin/Göttingen/Heidelberg, 1948, 16 × 24 cm, IX + 412 pp., 244 Abb., DM 36.—.
- H. Krabbe en C. A. Daniels, Handleiding voor het scheikundig practicum ten gebruike bij het Middelbare Technische Onderwijs. De Technische Uitgeverij H. Stam, Haarlem, 1949, 16 × 24 cm, 98 pp., f 3.25.
- E. M. H. Lips, Metaalkunde en constructie. Philips Technische Bibliotheek. Meulenhoff & Co., N.V., Amsterdam, 1948, 16 × 23 cm, 258 pp., 171 fig., geb. f 12.50
- R. Lüde, Die Gewinnung von Fetten und fetten Ölen, 2. Auflage. Technische Fortschrittsberichte. Fortschritte der chem. Technologie in Einzeldarstellungen Band 47. Th. Steinkopff, Dresden u. Leipzig, 1948, 15 × 22 cm, XI + 235 pp., 62 Abb.
- W. Machu, Chemie und chemische Technologie. Springer-Verlag, Wien, 1949, 16 × 24 cm, XVI + 758 pp., 99 Abb., \$ 9.— geb. \$ 9.60.

- C. P. McCord and W. N. Witheridge, Odors. Physiology and control. McGraw-Hill Book Co., Inc., London, 1949, 16 × 24 cm, ills., geb. 36 c., \$ 6.50.
- C. H. Meyers, Table and Mollier chart for ammonia below —60° F. National Bureau of Standards Circular 472. For the U.S. Department of Commerce by U.S. Government Printing Office, Washington 25 D.C., 1948, 15 × 23 cm, 3 pp., map., 10 \$ cents.
- R. F. Milton and W. A. Waters, Methods of quantitative microanalysis. Edward Arnold & Co., 1948, 15 × 23 cm, VII + 599 pp., ills., geb. 60 s net.
- New advances in printed circuits. Miscellaneous Publication 192 of the National Bureau of Standards. For the U.S. Department of Commerce by U.S. Government Printing Office, Washington 25 D.C., 1948, 20 × 26 cm, 73 pp., ills., 40 \$ cents.
- E. Ryschkewitsch, Oxydkeramik der Einstoffsysteme vom Standpunkt der physikalischen Chemie. Springer-Verlag, Berlin/Göttingen/Heidelberg, 1948, 16 × 24 cm, VI + 280 pp., 132 Abb., geen prijs.
- P. I. Smith, Plastische stoffen voor de industrie. Nederlandse vertaling van de tweede herziene Engelse uitgave door Ir. W. F. Meyboom. N.V. Uitgevers-Maatschappij A.E. E. Kluwer, Deventer, 1948, 16 × 22 cm, 216 pp., fig., geb. f 6.75.
- R. Stair, Spectral-transmissive properties and use of eye-protective glasses. National Bureau of Standards Circular 471. For the U.S. Department of Commerce by U.S. Government Printing Office, Washington 25 D.C., 1948, 20 × 26 cm, 34 pp., 90 fig.; 20 \$ cents.
- F. S. Taylor, De overwinning op de bacteriën. La Riviera & Voorhoeve, Zwolle, 1949, 14 × 21 cm, 218 pp., ing. f 5.—, geb. f 6.50.

¹⁾ De onder A vermelde boeken kunnen door de leden ter bespreking worden aangevraagd; de onder B vermelde worden aan dengene, die daarvoor belangstelling heeft, zonder meer afgestaan; in geval zich meer dan één gegadigde aanmeldt, beslist het lot aan wie het gevraagde zal worden toegekend.

Allerlei nieuws

op chemisch en aanverwant gebied

Voorjaarsbeurs te Utrecht. Wij ontvingen in verband met de voorjaarsbeurs te Utrecht een aantal mededelingen op chemisch en aanverwant gebied, waaraan wij het volgende ontlenu.

Voor het eerst na de oorlog zullen de producten van een groep der optische en fijne mechanische industrie uit de Russische zóné van Duitsland op de Jaarbeurs te Utrecht aanwezig zijn.

O.a. zal de firma Carl Zeiss haar nieuwste, thans leverbare instrumenten tentoonstellen waaronder refractometers, photometers, polarimeters en microscopen, ook met phascontrast-inrichting.

De N.V. v.h. Firma J. Lamee brengt op deze voorjaarsbeurs verschillende nieuwe producten, op het gebied van plastic-fabrikaten en halfabrikaten, zowel voor technische als voor huishoudelijke doeleinden, o.a. soepele P.V.C. isolatiekous bestand tegen temperaturen tot 120° C, harde P.V.C. installatiebuizen ter bescherming en isolatie van kabels, plastic spatbordbies en harde P.V.C. buizen zonder toevoeging van weekmakers, welke door hun bestendigheid tegen chemicaliën geschikt zijn voor toepassing in chemische bedrijven.

De Imperial Chemical Industries (Holland) N.V. exposeert met crinothene, een uit polyaethyleen vervaardigd materiaal voor lampekappen. Perspex, methylmetacrylaat, dat tijdens de oorlog vooral werd gebruikt voor ruiten en koepels in gevechtsvliegtuigen vindt thans een uitgebreide toepassing. Diakon 19, een spuitgietpoeder op methylmetacrylaatbasis, wordt gebruikt voor de vervaardiging van een groot aantal gebruiksvoorwerpen. Nylon is in verschillende vormen aanwezig o.a. als tennis- en badmintonsnaren, vislijnen en hechtdraden voor chirurgische doeleinden.

Perspoeders op phenol- en ureum-basis en polyvinylchloride zijn in grote verscheidenheid en kwaliteiten aanwezig. Het tijdens

de oorlog in verband met Radar tot grote ontwikkeling gekomen „Alkathene“, polyaethyleen, is bij uitstek geschikt als isolatiemateriaal in de hoogfrequentie-techniek. Nuron is een thermohardende hars voor het lamineren van weefsel. Een nieuw product is ook Fluon, polytetrafluoraethyleen, met uitstekende elektrische eigenschappen en bestand tegen hoge temperaturen. Vulcaprene, een rubberachtige kunststof, wordt gebruikt voor kunstleer en als basis voor het lijmen en lakken van rubberartikelen. Verder wordt de aandacht gevestigd op de Alfloc waterreinigingschemicaliën en Cassel-zouten voor de warmtebehandeling van staal volgens het Cassel-zoutbadhardingsproces.

Ten slotte wordt een groot aantal keramische elektrische isolatoren voor radio-onderdelen geëxposeerd. In de groep non-ferro metalen zijn o.a. verschillende koper en aluminiumlegeringen en aluminium stijgermateriaal aanwezig.

Zweedse reis van Dr. van Krevelen. Dr. D. W. van Krevelen, researchchef aan het Centrale Laboratorium der Staatsmijnen te Geleen heeft onlangs een studiereis door Zweden gemaakt, waarbij hij lezingen hield voor de Ingenieursacademie (over de organisatie van het researchwerk bij de Staatsmijnen), voor de Technische Hogeschool (over de Technologie van de cokesfabricage en het stikstofbindingsbedrijf), voor het proefstation voor houtchemie (over de chemie van het inkolingsproces) en voor het Technisch genootschap te Gothenburg (over de Chemische bedrijven der Staatsmijnen). Tevens bezocht hij een aantal instituten en ondernemingen o.a. het Nobelinstituut van Prof. Bror Holmberg, het Silikaatinstituut van Prof. Hedvall te Gotenburg, de staalfabriek te Avesta, Bofors, de leisteexploitatie te Kvarntorp en de kogellagerfabriek S.K.F.

Personalia

Dr. W. P. Jorissen (Leiden) is benoemd tot erelid van de Poolse Chemische Vereniging.

Dr. H. Mulder, wiens benoeming tot hoogleraar aan de Landbouwhogeschool te Wageningen in het vorige nummer van het Chemisch Weekblad werd vermeld, werd in 1907 te Oosterhesselen (Dr.) geboren. Hij bezocht de R.H.B.S. te Coevorden en studeerde daarna scheikunde aan de R.U. te Groningen, waar hij in 1933 bij Prof. Dr. H. J. Backer promoveerde op proefschrift: „Over 1-1-aminosulfonzuren“. Van 1930—1933 was hij assistent voor organische chemie bij Prof. Backer, van 1933—1937 scheikundige bij de coöperatieve stremsel- en kleursel-fabriek te Leeuwarden en van 1937 af scheikundige aan het Rijkslandbouwproefstation te Hoorn, waar hij sedert 1943 belast was met de leiding van de scheikundige afdeling. Hij is lid van talrijke commissies die op zuivelgebied werkzaam zijn, maakte in opdracht van het Ministerie van Landbouw verscheidene buitenlandse studiereizen en woonde verschillende internationale bijeenkomsten bij.

Van zijn hand zijn een groot aantal publicaties op zuivelgebied verschenen o.a. een studieboek „Problemen en resultaten bij wetenschappelijk zuivelonderzoek“.

Dr. Ir. R. Houwink zal in April/Mei a.s. Amerika bezoeken o.a. voor het houden van een „lecturing trip“ op uitnodiging van enige universiteiten en andere instellingen.

Dr. E. H. Boasson te 's-Gravenhage is met ingang van 1 April benoemd tot scheikundige bij de AKU te Arnhem.

Dr. J. H. N. van der Burg, te voren tijdelijk als scheikundige werkzaam aan het Nederlands Vissèrij Proefstation te Utrecht, is opgetreden als scheikundig adviseur van de N.V. Joh. Kosten & Zn, eveneens te Utrecht.

Mejuffrouw Ir. T. Hoog te Nijmegen is per 1 April 1949 benoemd tot scheikundige bij het C.I.M.O. te Delft.

Drs. G. J. de Jong te Groningen is thans werkzaam als assistent aan het organische laboratorium van de Technische Hogeschool te Delft.

De heer M. J. Koopmans te Amsterdam, apotheker, is sinds 15 Maart 1949 werkzaam als phytopatoloog bij de N.V. Philips-Roxane te Weesp.

Aan de Universiteit te Leiden zijn geslaagd voor het doctoralexamen wis- en natuurkunde, mevrouw E. S. van Calcar en de heer A. Keuzenkamp; idem voor het candidaatsexamen wis- en natuurkunde, letter I, de heren A. C. Tobi en J. Zandvliet.

Aan de Universiteit te Utrecht zijn geslaagd voor het doctoralexamen wis- en natuurkunde, hoofdvak pharmacie, de heren H. Baljet, H. J. M. van Zijl en D. Neef.

Verenigingsnieuws

Mededelingen van het Secretariaat

('s-Gravenhage, Lange Voorhout 5, tel. 110744, postrekening 7680)

De in het Chemisch Weekblad van 29 Januari 1949 onder 125 t/m 127 genoemde candidaat-leden zijn thans aangenomen als gewone leden.

Candidaat-leden.

169: Wennubst (Ir. B. P. M.), Soerabaja, Java, Celebesstraat 55; voorgesteld door Mej. Dr. Ir. A. E. Korvezee te Delft en Dr. Ir. G. A. M. Diepen te 's-Gravenhage.

Adreswijzigingen, enz.

- Blz. 34: Boerema (J. S.), chem. cand., Groningen, Korreweg 78a.
 „ 36: Bot (A.), ap., Pontianak, hoofd van de plaatselijke pharmaceutische dienst D.V.G.
 „ „: Braakman (Dr. K. J.), Veenendaal, Kerkewijk 45.
 „ 41: Coppens (Dr. Ph. A.), Rotterdam, Calandstraat 25.
 „ 44: Dirks (Ir. R. Backer), Rotterdam-W., Westersingel 53.
 „ 46: Dupain (Ir. P. L.), Hengelo (O.), Weth. Voogtgeertstraat 75.
 „ 48: Engelberts (Ir. R.), verlofadres: Heemstede, Lanckhorstlaan 28.
 „ 53: Graaf (Drs. R. M. van der), Utrecht, Stadhouderslaan 104.
 „ 61: Hoog (Mej. Ir. T.), Delft, Nieuwe Plantage 58.
 „ 63: Hulsen (Dr. C. J. van), Scheveningen, Gev. Deynootweg 184.
 „ „: Hijman (Mej. Ir. A. J.), Batavia-C., Java, Salemba 6.
 „ 64: James (Ir. W.), verlofadres: Wassenaar, Persijnlaan 7.
 „ 65: Jong (Drs. G. J. de), Delft, Delfgauwseweg 365.
 „ 70: Koopmans (M. J.), ap., Santpoort-Station, Wüstelaan 9.
 „ 95: Schaeffer (Prof. Dr. C. O.), Bandoeng, Java, p.a. lab. v. tech. hygiëne.
 „ 99: Soeters (Ir. C. J.), Batavia, Java, p.a. Levers' Zeepfabrieken N.V., Postbox 120.
 „ 105: Vader (F. van Voorst), chem. cand., Haarlem, Florapark 13.
 „ 107: Verburgt (Drs. J. W.), 's-Gravenhage, Anna Bijnslaan 18.

Secties

Sectie voor Chemische Technologie en Bedrijfschemie.

Op Dinsdag 26 April zal de heer J. S. Friederich om 20 uur in het gebouw van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, Prinsessegracht 23 te 's-Gravenhage voor de Afdeling voor Mijnbouw en de Afdeling voor Chemische Techniek van het K.I.v.I. een lezing houden over: „Zoutwinning op Madoera“.

Leden van de Sectie voor Chemische Technologie en Bedrijfschemie van de Nederlandse Chemische Vereniging hebben toegang tot deze lezing.

Sectie voor Voedingsleer.

Symposium over Bederf van Voedingsmiddelen.

Op 26 Maart 1949 werd door de Sectie Voedingsleer van de Nederlandse Chemische Vereniging te Utrecht een symposium georganiseerd over „Ongevenste veranderingen in voedingsmiddelen en hun bestrijding“. Dit symposium werd geheel door het Centraal Instituut voor Voedingsonderzoek T.N.O. verzorgd.

Dr. M. van Eekelen, directeur van dit Instituut, hield een inleiding, waarin hij de verschillende bederftypes, welke in een voedingsmiddel kunnen optreden, overzichtelijk samenvatte en de economische betekenis van het bederf schetste.

De navolgende sprekers hielden voordrachten: Ir. F. D. Tollenaar, „Bederf van eetbare oliën en vetten”.

Na een overzicht van de verschillende types van vetbederf werd speciaal ingegaan op de chemie van de autoxydatie. Het onderzoek naar de houdbaarheid van vetrijke voedingsmiddelen door middel van langdurende bewaarproeven en een versnelde test werd besproken. De belangrijke rol, die hogere esters van galluszuur bij het stabiliseren van voedingsmiddelen kan spelen, werd belicht. Speciaal werd aandacht besteed aan het stabiliseren van dierlijk vet, volle melkpoeder en vetrijke bakwaren.

Drs. D. A. A. Mossel: „Latent microbiologisch bederf van voedingsmiddelen”.

Naast schimmelings- en rotting e.d. kunnen in voedingsmiddelen ongewenste omzettingen optreden, waarbij het aantal micro-organismen niet aanmerkelijk verandert, doch desalniettemin onaangename geuren of smaken ontstaan („latent bederf”). De fysische chemie en fysiologie van dit bederftype werden besproken. Enige resultaten van de door spreker uitgewerkte methode tot voorspelling van de kansen op latent bederf in een voedingsmiddel werden medegedeeld.

Drs. H. M. R. Hintzer: „Het oudbakken worden van brood”.

Een overzicht van de kenmerken van het oudbakken worden en de methodes om dit te meten.

Aan de hand van een theoretische beschouwing werd nader ingegaan op de bestrijding van dit ongewenste verschijnsel, waarbij onderscheid werd gemaakt tussen het bewaren bij zeer lage en bij verhoogde temperaturen en het toevoegen van bepaalde chemicaliën.

Dr. C. J. H. van den Broek: „Bederf van dierlijke voedingsmiddelen door lage temperaturen”.

Het bederf van voedingsmiddelen in bevroren toestand heeft een geheel ander karakter dan dat bij normale temperatuur. In plaats van enzymatische en bacteriële omzettingen heeft men hier te maken met weefselbeschadiging door ijskristallen, irreversibele verandering der eiwitten, gepaard gaande met toenemende taatheid en oxydatieve processen, die verlies van aroma teweeg brengen. Enkele methodes van onderzoek, speciaal voor dierlijke voedingsmiddelen, werden beschreven en de middelen besproken om deze vormen van bederf tegen te gaan.

De voordrachten zullen t.z.t. in het Chemisch Weekblad worden gepubliceerd.

Vereeniging voor Klinische Chemie

(Sectie van de Ned. Chem. Ver.)

Vergadering op Zaterdag 9 April 1949 te 14.15 uur in het Hygiënisch Laboratorium, Catharijnesingel 59, Utrecht.

Agenda:

1. Lezing door Drs. A. H. H. van Royen. Onderwerp: Bezinkingssnelheid en haptoglobine-gehalte van bloed.
2. Bespreking van het rapport over het analystexamen.

Men wordt dringend verzocht de contributie over 1948 en 1949 zo spoedig mogelijk over te schrijven op Giro 386030 van Drs. A. H. J. van Royen te Delft. De jaarlijkse contributie bedraagt f 2.50. Na 1 Mei zal de contributie, vermeerderd met de onkosten per postquantiteit worden geïnd.

Chemische Kringen

Rotterdamse Chemische Kring. Vergadering op 11 April 1949, 20 uur in de H.B.S. aan de 's-Gravendijkwal 58. Sprekers: D. J. W. Kreulen, F. Inst. P.: „Over ondergrondse vergassing van steenkolen” en Dr. G. Carrière over „Nylon”.

Tilburgse Chemische Kring. De volgende bijeenkomst zal worden gehouden op Woensdag 6 April a.s., in Café Rest. Modern, Heuvel. Spreker is Dr. A. H. W. Afen Jr. uit Amsterdam over het onderwerp: „Chemische, biologische en medische toepassingen der radioactieve isotopen”.

Mededelingen van verwante vereenigingen

Nederlandse Vereeniging voor Kleurenstudie.

De Nederlandse Vereeniging voor Kleurenstudie te 's-Gravenhage houdt op 12 Mei a.s. een z.g. „Kleurendag”.

Dit congres vindt plaats in de grote aula van het Gemeente Museum, Stadhouderslaan, te 's-Gravenhage.

Het programma luidt als volgt:

- 10.00 u.: Opening van de „Kleurendag” door de congresvoorzitter, de heer E. Rijgersberg.
- 10.05 u.: Drs. B. J. Kouwer van de Rijksuniversiteit te Utrecht: Psychologie van de kleurenvoorkeur.
- 10.50—11.00 u.: Discussie.
- 11.00 u.: W. Schrofer, Kunstschilder te 's-Gravenhage: De kleur in de schilderkunst.
- 11.45—12.00 u.: Discussie.
- 12.00—14.00 u.: Lunchpauze.
- 14.00 u.: Ir. W. K. de Wijs, Arch. B.N.A. te Enschede: De kleur in de architectuur.
- 14.50—15.00 u.: Discussie.
- 15.00 u.: Wim Brusse, Grafisch Kunstenaar te Amsterdam: De kleur in de grafische kunst.
- 15.45—16.00 u.: Discussie.
- 16.00 u.: M. Woldringh, Kleurenfotograaf te 's-Gravenhage: Kleurproblemen in de kleurenfotografie.
- 16.45—17.00 u.: Discussie.
- 17.00 u.: Sluiting van de „Kleurendag” door de voorzitter.

Invitaties tot bijwoning van deze „Kleurendag” worden gratis toegezonden. Aanvragen daartoe dienen te worden gericht aan het Secretariaat van de Ned. Vereeniging voor Kleurenstudie, Piet Heinstraat 111, 's-Gravenhage.

Deelneming aan de gemeenschappelijke lunch, te houden in het Museum-paviljoen of eventueel in Restaurant „Catsheuvel” is facultatief. Deelneming daaraan dient voor 5 Mei aan voornoemd secretariaat te worden aangekondigd.

Nederlandse Natuurkundige Vereeniging.

In de plaats van Dr. H. Brinkman is als symposiumcommissaris opgetreden Prof. Dr. S. R. de Groot. Tot 2e symposiumcommissaris is aangewezen Drs. P. H. Endt. Het adres van beiden is Fysisch Laboratorium, Bijlhouwerstraat 6, Utrecht.

Bond voor Materialenkennis.

Vierde Technische Dag op Verfg gebied
op Donderdag 7 April 1949 te Utrecht.

Korte inhoud van de voordrachten.

Organische pigmenten en lakkleurstoffen

door

Prof. Dr. Ir. P. M. Heertjes.

Behandeld zal worden de bereiding van organische pigmenten en lakkleurstoffen alsmede de plaats die deze kleurstoffen in de Verfindustrie innemen in verband met hun eigenschappen.

Kristalvorm en verftechnische eigenschappen van chromaatgroen

door

de heer Chr. R. Broekers.

Behandeld worden: praecipitatie van chromaatgeel als rombische en monocline kristallen; kristalgrootte, afhankelijk van praecipitatievoorwaarden.

Transformatiepunt, transformatiesnelheid en transformatietemperatuur, waarbij en waarmede de ene kristalvorm in de andere overgaat en de hiervoor verantwoordelijke factoren.

Chromaatgeel als mengkristal uit loodchromaat en loodsulfaat. Verftechnische eigenschappen, afhankelijk van kristaltype en kristalgrootte. Dichroïsme by chromaatgeel en -groen.

Parijsblauw als tweede chromaatgroencomponent en zijn bereiding. Verftechnische en chemische eigenschappen.

Chromaatgroen in bindmiddel en de meest hinderlijke en storende verschijnselen bij de verwerking van dit product.

Wat verlangt de verfindustrie van de pigmenten?

door

Dr. H. W. Talen.

Een overzicht wordt gegeven van de eisen, welke in de praktijk door de Verfindustrie aan pigmenten gesteld worden en de problemen, welke zich voordoen bij de beoordeling van pigmenten volgens deze eisen.

Grenslakeffecten bij de wisselwerking tussen pigment en bindmiddel

door

Dr. F. J. Hermann.

Grenslakeffecten spelen een rol bij het maken van een verdeling van een pigment in een bindmiddel; zij beïnvloeden tevens een aantal in hoofdzaak rheologische eigenschappen van de verkregen verf.

Ons inzicht in de effecten, die afhangen van de verhoudingen in grenslakken, is verkregen door de bestudering van systemen, die eenvoudiger zijn dan de normale verven. Op grond daarvan kunnen wij geen kwantitatieve oplossingen geven voor de problemen, die op verf betrekking hebben. Wel stelt dit inzicht ons in staat enkele richtlijnen te geven met betrekking tot de bereiding en de eigenschappen van verven, de invloed van mechanische bewerkingen alsmede de aard en de keuze van grond- en hulpstoffen.

Toepassing van fysieke methodes bij de analyse van anorganische pigmenten

door

Dr. R. Schmidt.

Aan de hand van enige voorbeelden uit de praktijk van de Analytische Afdeling van het C.I.M.O. wordt getoond, hoe fysieke analysemethodes met succes kunnen worden toegepast op de analyse van pigmenten.

Behandeld worden: polarografie, potentiometrische titratie en emissiespectrografie.

Wij ontvingen:

Van het Centraal Instituut voor Voedingsonderzoek T.N.O. Publicatie no. 84. De nieuwe Amerikaanse normen voor optimale voeding door D. A. A. Mossel.

Van het Proefstation voor aardappelverwerking. Kort bericht no. 20 (Maart 1949). Bezinkingssnelheid van aardappelzetmeel door Dr. A. H. A. de Willigen.

Van Koopman & Co., Stadhouderskade 6, Amsterdam. Folders betreffende Clark Vorkheftrucks en trekkers en Barrett elektrische low-lift truck.

Van de Keuringsdienst voor Waren voor het Keuringsgebied 's-Hertogenbosch, Verslag van de bevindingen over het jaar 1947.

Van het Landbouwkundig Instituut T.N.O. Groningen:

J. A. van der Loeff, Hout- en wildwallen.

F. van der Pauw, Fosfaat en kalibemestingsonderzoek op de Betuwse rivierklei met behulp van zeer eenvoudig opgezette proefvelden.

P. K. Peerlkamp, Het meten van de bodemstructuur.

S. B. Hooghoudt, De onderlinge binding van minerale gronddeeltjes in verband met de structuur van de grond.

P. A. Rowaan, Zout- en chloorschade bij de verschillende gewassen.

P. A. Rowaan en K. J. B. De Kleermaeker, Kalk- en magnesiumkalkmeststoffen.

S. B. Hooghoudt, Enige resultaten van de bepaling der gehalten van gronden aan lutumsubfracties.

S. B. Hooghoudt, Derde mededeling omtrent het grondwaterstandproefveld op de proefboerderij „Jacobs Sypkens Heerd” te Nieuw-Beerta.

P. K. Peerlkamp, Bodemstructuur en winderosie in Z.O. Groningen.

K. J. B. De Kleermaeker en P. A. Rowaan, Organische natuurlijke meststoffen.

J. ten Have, De bepaling van kalium in grond en plantaardig materiaal volgens de cobaltnitrietmethode.

J. van der Spek, Het ijzer in grond en bodem.

J. ten Have, De bepaling van magnesium met o-oxychinoline in zoutzure grondextracten en in plantaardig materiaal.

M. A. J. Goedewaagen, Het wortelstelsel der landbouwgewassen.

H. W. van der Marel, Onderzoek van een recente aeolische afzetting in Nederland.

J. Ris, Fosfaatbemesting op oude Dollardklei.

K. R. Bes, F. C. Gerretsen, J. van Julsingha, F. M. Muller en E. L. Ritman, On the production of food yeast form partially hydrolyzed cereal straw.

P. Bruin, De betekenis van kalk en van organische bemesting voor de bodemvruchtbaarheid in Nederland.

F. van der Pauw, Opname, vorming en verdeling van de stof door de aardappelplant bij gevarieerde fosfaatvoeding.

J. G. Maschhaupt, Bodemkundige onderzoekingen in het Dollardgebied.

Aangeboden betrekkingen

Fellowship of the Sterling chemistry laboratories, Yale University, New Haven, Connecticut. Post-doctorate fellowship for research on polymeric electrolytes. Stipend \$ 3.000.—, tax free. Incumbent must start work on or before 1 June 1949. Address applications to Raymond M. Fuoss, Sterling Professor of Chemistry, Yale University, New Haven, Connecticut.

Zie de advertenties in no. 13.

Bij chemisch-pharmaceutische fabriek in het Oosten van het land wordt gevraagd een academisch gevormd chemicus (apotheker, farmacoloog biologo o.a.).

Vooraanstaande fabriek op het gebied van lakken en plastics in het midden des lands, buiten gelegen, zoekt ten spoedigste een chef-chemicus, voor researchwerk.

Bij de Albatros Superfosfaatfabrieken N.V. vacceert de betrekking van bedrijfsleider. Voor deze functie komen bij voorkeur in aanmerking zij, die in het bezit zijn van het diploma van scheikundig ingenieur.

Agenda van vergaderingen

5 April: Haarlemse Chemische Kring (Overveen): Prof. Dr. J. Smit, Stofwisselingsproblemen. Zie Chem. Weekblad pg. 179 en 214.

5—8 April: Physical Society (London): Tentoonstelling van wetenschappelijke instrumenten en apparaten. Zie Chem. Weekblad pg. 195.

6 April: Nederlandse Vereniging van Bibliothecarissen ('s-Gravenhage): Algemene Vergadering. Zie het volledige programma in Chem. Weekblad pg. 215.

6 April: Tilburgse Chemische Kring (Tilburg): Dr. A. H. W. Aten Jr., Chemische biologische en medische toepassingen der radioactieve isotopen. Zie Chem. Weekblad pg. 231.

6 en 7 April: Nederlandse Technische Unie (Utrecht), Symposium nopens de veiligheid tegen brand. Zie Chemisch Weekblad pg. 194.

7 April: Chemische Kring Eindhoven, den Bosch e.o. (Eindhoven): Prof. Dr. F. Kögl, Over de toepassing van isotopen bij het onderzoek van tumorproteïnen. Zie Chem. Weekblad, pg. 179.

7 April: Bond voor Materialenkennis (Utrecht): 4e Technische dag op verfg gebied. Zie Chem. Weekblad, pg. 214 en 231.

9 April: Vereniging voor Klinische Chemie (Utrecht): Drs. A. H. H. van Royen, Bezinkingssnelheid en haptoglobine-gehalte van bloed. Zie Chem. Weekblad pg. 231.

11 April: Rotterdamse Chemische Kring (Rotterdam): D. J. W. Kreulen, F. Inst. P., Over ondergrondse vergassing van steenkolen en Dr. G. Carrière, Over nylon. Zie Chem. Weekblad pg. 231.

11—12 April: Textielcongres 1949 (Amsterdam). Zie het programma in Chem. Weekblad pg. 99.

12 April: Haagse Chemische Kring ('s-Gravenhage): Dr. J. Hoekstra, Rheologie van lijmen en lijmnaden. Zie Chem. Weekblad pg. 214.

12—14 April: The Faraday Society (Bristol): General Discussion over Kristalgroei. Zie nadere bijzonderheden in Chem. Weekblad, pg. 179.

13 April: Nederlandse Natuurkundige Vereniging (Utrecht): Symposium over Warmteoverdracht in de techniek. Zie Chem. Weekblad pg. 192.

13 April: Vezelinstituut T.N.O. (Arnhem): Mr. Leslie Rose, The shrinkage of viscose filaments in spinning. Zie Zie Chem. Weekblad pg. 215.

26 April: Sectie voor Chemische Technologie en Bedrijfschemie ('s-Gravenhage): J. S. Friederich, Zoutwinning op Madoera. Zie Chem. Weekblad pg. 230.

12 Mei: Nederlandse Vereniging voor Kleurenstudie ('s-Gravenhage): Kleurendag. Zie het programma in Chem. Weekblad pg. 231.